

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1 9 6 3

Štev. 5-6

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

K A Z A L O

Duhovna oporoka prevzvišenega nadškofa Antona Vovka	145
Pokojni nadškof Anton Vovk	146
Milan Kopušar: Božična meditacija	150
Zvestoba slovenskega naroda do Cerkve in sv. stolice	157
Anton Orehar: Zbornik razprav teološke fakultete v Ljubljani	169
Vera med akademsko mladino v Jugoslaviji	176
Slovenske revije	179
Odšli so pred nami	180
Novice od pavsod	181
Iz uredništva	193

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo. Rev. Matija Lamovšek, Ramón Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Jožef Ferkulj, St. Vincent Home, 1340 N. — 10 Str. Quincy, Illinois, USA.

Čile: Rev. dr. Trdan, Capellán, Hacienda Acuelo, Est. Hospital, Chile.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Msgr. Jože Jamnik, Boršt 91, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Naročnina: Za Argentino in Čile 300 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so nameni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. opravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neporavnano.

Uprava

OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO X.

1963

ŠTEV. 5-6

Duhovna oporoka prevzvišenega nadškofa Antona Vovka

V Ljubljani, dne 29. junija 1963.

Danes je god sv. apostolov Petra in Pavla. Zame je to najbolj srečen spominski dan življenja, saj sem bil na ta dan pred 40 leti posvečen v mašnika. Bogu neizmerna hvala za to. Večje milosti mi ni mogel dati.

Vsled boleznι trpim. Ne vem, če še kdaj današnje obletnico doživim. Naj bo vse Bogu darovano! Za naše grehe in nepopolnosti, za blagor sv. Cerkve in posebej naše drage ljubljanske nadškofije. Kar sem v delu in žrtvi storil premalo, naj sedaj po dobroti božji dopolnim.

Hudo mi je, ko ne morem danes posvetiti novomašnikov. Molim, da bi bili dobri. Ohrani jih, Gospod, in blagoslovi vse naše duhovnike! Neizmerno jih imam rad. Zato, ker so Gospodovi in zanj delajo in trpijo. Zelo mi je hudo, če sem bil kdaj s kom bolj trd. Res, le potreba je to prinesla in moji zmučeni živci. Sproti sem rad odpuščal, vse pozabil, in za isto prosim tudi vse svoje drage sobrate. Pri vsaki sv. maši sem se vedno rad vseh duhovnikov spomnil, za vsakega umrlega sem takoj maševal. Nad vse bom srečen, če mi bodo duhovniki in redovniki vračali molitveni spomin.

Hudo mi je, ko letos vsled boleznι ne morem na birme. Kako rad sem hodil po župnijah, rad preprosto govoril otrokom in odraslim. Vsak obisk, katerekoli župnije in slovesnosti je bil zame resničen oddih in poživitev. Bogu za vse hvala!

Morda sem pred današnjim svetom in življenjem tudi kaj starokopiten. Res, pametnim novotarijam sem vedno takoj rad pritrđil, kar je pa božjega mi je bilo vedno drago po starih načelih. Moja mladost ni poznala in uživala sedanjega načina življenja. Nisem smel niti misliti na kolo, ne na izlete, moje opravilo je bilo v počitnicah trdo kmečko delo. Pod Triglavom sem doma, pa nikdar nisem bil v njegovem kraljestvu. Moji edini izleti so bili v dijaških letih ob nedeljah zjutraj na Brezje, vedno peš in navadno s čevlji v rokah. Pridružil sem se tudi rad vsaki procesiji za dež ali lepo vreme na Brezje ali na blejski otok. Vse to je bilo že lepo — blagrujem Marijino kongregacijo, ki me je tako lepo varovala vso mladost in nadomeščala starše. Blažena jutra, ko so nas mlade dijakke v Kranju vsak dan zbirala v farni cerkvi pri obhajilni mizi! Več so bila vredna, kot tista v Št. Vidu, kjer je v poslopju

stanovanja vabil zvonec. Žrtve in Marijino vodstvo so klesale poklic. Mariji čast in hvala!

Bog mi je pričal, da na visoko škofovsko čast nikdar niti mislil nisem. Božja volja in izredne razmere so to prinesle. Čutim se nevrednega in v marsičem tudi nezmožnega. Pomaga pa mi Bog. Predvsem tudi s tihim zatajevanjem in tudi s trpljenjem. Da bi bilo le vse po volji božji.

Svojim sodelavcem in prav vsem, ki so mi pripomogli živeti in trpeti, iskrena hvala in zahvala. Zaupajmo v Gospoda! Molimo drug za drugega!

Tole sem narekoval sam. Ne v lastno hvalo, pač pa samo v slavo Gospodovo. Amen!

+ Anton Vovk, nadškof

POK. NADŠKOF ANTON VOVK

Na praznik sv. Cirila in Metoda, ko se je nadškofija slovesno spominjala njunega prihoda med Slovane pred 1100 leti, je odšel od nas naš nadpastir Anton Vovk. Zadnje dni se mu je zdravje sicer poslabšalo, vendar tako naglega konca ni nihče pričakoval. Popoldne okoli petih ga je prizadela možganska kap; bil je že maziljen, prejel še enkrat odvezo — maziljen je bil že okoli Novega leta, previden pa večkrat. Ostal je v globoki nezavesti, ob 21,35 ga je streslo nekaj krčev, nekajkrat je segel po sapo in izdihnil, srce je nehalo biti. Tako je dotrpel prvi nadškof nove nadškofije nekaj dni potem, ko je praznoval 40-letnico mašništva, po nekaj več kot 63 letih življenja; škofijo pa je vodil nekaj dni več ko 18 let (od 14. junija 1945). Z njim je legla v grob močna osebnost, velik škof in dragocen človek.

Preblizu nam je še vse njegovo delo v okviru čisto novih družbenih razmer, da bi mogli prav presoditi pomembnost njegovega dela, vso vrednost njegovega vladanja v naši škofiji, ki jo je vodil najprej kot pooblaščen generalni vikar, potem kot pomožni škof, apostolski administrator s pravicami rezidencialnega škofa, nazadnje od leta 1960 kot redni ljubljanski škof in od 1962 kot redni ljubljanski nadškof. Doba njegovega vladanja je dobro umerjena povprečnemu vladanju ljubljanskih škofov v 500 letih; bil je trideseti, torej pride na vsakega nekaj manj ko 17 let. Opešal ni zaradi starosti, pa tudi tukaj je ostal zvest izročilu rodu: le redki so v njegovem rodu živeli čez 70, večinoma so umrli v njegovih letih; celo po bolezni jim je ostal zvest: vodenica je pogostna rodovna bolezen.

Ta zvestoba izročilu je zanj značilna; tudi sam se je je zavedal in se je ni sramoval. Lahko bi rekli, da je bil tudi v duševnem pogledu zvest svojemu rodu, najbolj preiskanemu slovenskemu rodu, kar jih poznamo. V njem srečujemo čustveno in miselno razgibane ljudi, polne ognja, ki se pa ne izživlja zmeraj enako; značilna in za rod zelo pomembna sta dva načina: pesniški in verski. V pesniški smeri nam je dal našega največjega pevca Franca Prešerna in manj znano Vido Vovk, poročeno Jeraj; v versko nabožni smeri pa je rod dal slovenskemu narodu vrsto duhovnikov (zadnjih 150 let kar 15, torej vsakih 10 let po enega povprečno), močnih, vernih, požrtvovalnih mater s številnimi otroki (kar po vrsti po 7 do 9 otrok) in tetá, ki so tiho zgorevale za družino in narod, prav nič spraševale po

plačilu na tem svetu. Pesem in molitev vreta iz istih duševnih globin in bi morali služiti isti človeški veličini: v slavo Bogu in plemeniti pomoči bližnjemu.

Tiha samopozabna požrtvovalnost mater in tetá, trdih kmečkih delavcev, ki se plemenito uporabljajo v zvestobi družini, ker jim je to tudi prava življenjska vsebina in služba Bogu, je pognala močne korenine tudi v nadškofu Antonu in se mogočno kazala v vodstvu škofije in prenašanju trpljenja. Zanj vera ni bila filozofija, tudi ne bogoiskanje in čustvo, ampak tako gotova stvarnost dneva kakor vsakdanje delo; zato mu je bila molitev, daritev in cerkev taka vsakdanja potreba kakor delo, jelo in dom. Kdor ga je kdaj slišal govoriti, je to absolutno gotovost moral občutiti iz vsakega njegovega stavka, moč pa je naravnost ponazarjal silni glas, s kakršnim je pribijal velike resnice naše vere. Tistim, ki so v srcih upali in se bali, iskali in omahovali, so bile take besede morda razočaranje, toda vsem tistim zvestim iz preprostih domov so bile silno potrdilo in dragocena opora. In prav v tej mogočni besedi so v strašnih pretresih naših dni mnogi začutili svojega pravega vodnika in ga vzljubili kakor pred njim morda samo še Jegliča. Kakor da ne potrebuje ne tiska ne radia, kakor da njegov glas zadošča, da svojo škofijo potrdi — se je zdelo človeku, ko ga je gledal, s kakšno vnemo hodi od nedelje do nedelje iz kraja v kraj in neutrudno pridiguje ter ljudi potrjuje. Sam je v tem čutil svojo moč, zato mu ni bilo žal truda, ne zdravja, ne časa, stroškov, še nevarnosti se ni ustrašil. To je delal ne le po birmah, marveč po najrazličnejših slovesnostih, farnih in škofijskih.

Zato si pa tudi lahko mislimo, kako hudo mu je bilo, kakšno dušno trpljenje je pomenilo zanj, ko se je na vrhuncu vseh slovesnosti, lansko leto ob 500-letnici ljubljanske škofije, pri njegovi zadnji pontifikalni maši, ob strašnem naporu vseh sil zlomila njegova telesna moč, da bi se bila že tedaj skoraj zgodila nesreča, ki je prišla šele te dni. Ko ga je bolezen vezala na samoto bolniške sobe in kasneje postelje, je bil v mislih zmeraj pri svojih ljubih duhovnikih, z njimi je slavil praznike, z njimi reševal župniške in dušnopastirske težave, molil za ljudi, ki jim ni mogel govoriti in je tako pogrešal njihovih pogledov in obrazov; od fare do fare je spremljal birme, nove maše, posvetitve. Nekaj te bolečine, porojene iz silne ljubezni, lahko čutite iz prelepe duhovne oporoke nekaj dni pred smrtjo, na dan ordinacij. Taka plemenita ljubezen teče iz iste srčne globine kakor najlepša pesem. Nadškof Anton ni bil mrk dvomljivec, ne malodušen omahljivec, marveč zmeraj veder in poln zaupanja v Gospoda, kakor si je postavil za svoje škofovsko geslo. Če kdaj v zgodovini, je bil potreben tak optimizem, taka vera v vrednost dela in potrebnost žrtve v naših dneh dušnih in gmotnih razdejanj v Cerkvi.

Če hočemo biti pravični v presoji njegovega škofovanja, moramo pomisliti, da prav gotovo noben škof doslej ni bil postavljen v tako hude razmere kakor nadškof Anton. Ko je 1945 prijel za krmilo škofije, ni bilo ne škofa ne vodstva, 185 škofijskih duhovnikov je odšlo in z njimi 62 bogoslovcev. Čez noč so se gmotne in delovne osnove v dušnopastirskem delu popolnoma spremenile, in je bilo resnično treba vse začeti znova. Lahko bi rekli, da je prvo desetletje veljalo predvsem ugotavljanju dejanskega stanja, ki se je pogosto in včasih hudo spreminjalo. V tej dobi je veljalo predvsem eno: vzdržati ljudem vero v Boga, večnost in vrednost žrtve. Ta moralna moč je bila narodu dragocen zaklad ne le v verskem pogledu, marveč tudi v odstranjevanju vojnih razdejanj in v izgrajevanju vasi, mest in novih potreb. Delo nadškofa Vovka je bilo tedaj res dragoceno, saj je bil venomer na terenu, nikoli ni takega dela razumel uradniško, marveč zmeraj

z akcijo med ljudmi, ob strani duhovnikov, ki so se lotevali ali končevali kaka večja dela. Ni imel denarja: poprosil je vernike — kako radodarno in z ljubeznijo so mu dali. Ni imel bogoslovcev: obrnil se je na mladi rod: glej, oglasili so se in zmeraj več jih je prihajalo. Mladi rod je vendarle začutil za takim neugnanim optimizmom življenjsko moč in budil v sebi nove poklice. Treba je bilo urediti pouk krščanskega nauka za otroke po farah; ni bilo ne prostorov ne pripomočkov, treba je bilo vse ustvariti na novo, včasih z velikimi žrtvami in težavami.

Nekako po prvem desetletju so se razmere že toliko umirile, da je bilo mogoče začeti misliti na nekoliko bolj načrtno delo. Tedaj se je organiziralo predvsem šolanje duhovniških poklicev, da ne bo škofija čisto od naključja odvisna. Nadškofija še nima ustreznega malega semenišča ali cerkvene srednje šole, tudi začetki skupne slovenske šole take vrste v Vipavi so še daleč od tega, kar bi nam bilo potrebno, vendar začetki so. S kakšno ljubeznijo je nadškof Anton obiskoval svoje gojence v Pazinu, v Vipavi je bil le enkrat. Kako vse drugače je bilo škofu Jegliču ob njegovih obiskih v šent Vidu v mogočnih prostorih in ob odlično zasedenih vzgojnih in šolskih mestih; kako je bil Jeglič pred petdesetimi leti ponosen na prvo slovensko maturo na njegovi gimnaziji! Nadškof Anton je bil v skromnih razmerah današnjih dni podobno vesel in ponosen. Duhovsko semenišče pa je dobilo čisto nov obraz.

Treba je bilo tudi skrbeti za visoko šolo za nove duhovnike, za teološko fakulteto. V novih razmerah je zaživela čisto drugače kot samo cerkvena fakulteta, ki ni več v sklopu državne univerze. Ker je fakulteta skupna visoka šola vse Slovenije, skrb zanjo ni le ljubljanska, vendar je ljubljanski nadškof njen veliki kancler, najvišji predstojnik. V zvezi z njo se postavlja vrsta vprašanj, ki jih pa nadškof Anton ni reševal sam, ker je menil, da je za to poklicana fakulteta sama, da dopolnjuje učni kader in vzdržuje učno raven kar se da visoko. Njegova prva skrb je bila dušno pastirstvo med ljudstvom, šele potem šola in študij.

Pravijo, da kardinal Mercier v mladih letih ni vedel kam s svojimi dolgimi rokami in lopatastimi dlanmi; zmeraj je bil v zadregi, kako naj jih poravna in skrije na fotografijah. Ko pa je postal škof, so te lopataste roke dobile veličastno vlogo in dajale njegovemu blagoslovu izredno mogočen vtis. Nekaj podobnega bi lahko rekli o našem nadškofu Vovku. Njegova visoka in mogočna postava ni bila nikoli tako veličastna kakor ob škofovskih nastopih. Vladarsko mogočen je bil ob takih priložnostih njegov nastop. Bilo mu je pravo veselje dajati Bogu hvalo v mogočni liturgični funkciji, opravljal jo je z vso resnostjo in želel, da jo tako jemljejo tudi vsi drugi. Zato ga je ljudstvo tudi tako rado videlo v taki vlogi in bilo ponosno na svojo vero in Cerkev ob njem, čutili so se potrjene in povzdignjene. — Pa tudi sicer je bilo v njem veliko posrečene vladarske narave, vladarske že iz kmečke tradicije doma, vladarske pa tudi po značaju. Pa ne tiste prevzetne in nedostopne, marveč tiste, ki zna urejati, odkazovati delo in odločati, tudi hitro in nadrobno, kadar je treba. Vedel je pa tudi, da vladarstvo mora imeti eno samo središče, zato se je do zadnjega dne svoje dolžnosti zavedal in jo skušal tudi zvesto izpolnjevati v boleznih, ko mu je bilo to že velika težava.

Z veliko potrpežljivostjo je poskušal urejati razmere s svetno oblastjo, da se najde možnost sožitja. Od prvega začetka se mu je zdelo, da bi se morala najti taka možnost in je poiskal stike z državnimi oblastmi koj v začetku; vendar so revolucionarni plameni pogosto motili miren razvoj teh odnosov. Po letih hudih preizkušenj pa je le prišlo do znosnega sožitja, ki se stalno boljša. Nadškof Anton ima pri tem tudi po priznanju svetne oblasti velike zasluge.

Videl je, da je novi družabni red marsikod spremenil obličje pokrajine, da

je torej potrebno spremeniti temu primerno tudi farne meje, ustanoviti nove fare in ljudem olajšati izpolnjevanje verskih dolžnosti. Zato je ob jubileju ljubljanske škofije načel tudi to vprašanje in ga vsaj v večini primerov tudi rešil.

Zlasti veliko mu je bilo do tega, da se med verniki poživijo notranje življenje. Treba je versko življenje očistiti, da ne bo do zamenjave pomešano z društveno organizacijskim. Zato je zlasti zadnja leta zelo priporočal misijone po župnijah, verske obnove itd. To delo je doseglo zlasti lepe uspehe v jubilejnem letu 1962.

Nadškofu Antonu je bila Cerkev zmeraj nekaj velikega. Zato je treba gledati na to, da s svetom napreduje v tem, kar je dobrega. Družbena organizacija je v narodnem in političnem pogledu tako dozorela, da smo Slovenci postali neodvisna enota, povezana z drugimi republikami v skupno državo. Od nekdanje je bila narodna enotnost in povezanost cilj tudi v cerkveni organizaciji. Zato se mu je zdelo prav, če se uresniči naša želja prav v jubilejnem letu 1962; tako je postala ljubljanska škofija s sedežem v Ljubljani, ki je že skozi stoletja središče slovenstva, nadškofija in se tako približala dokončni strnitvi v cerkvenopravno enoto. Ta uspeh mu je bil v veliko zadoščenje, saj ga predvojna Jugoslavija ni hotela uveljaviti, čeprav je bilo v Rimu vse pripravljeno.

Načrtov za nadaljnje delo pri urejanju svoje nadškofije je imel nadškof Anton še veliko, vendar mu je bolezen zadnja leta zmeraj bolj hromila moč in voljo, da bi se loteval stvari, ki jih ni upal več uresničiti. Vsekakor pa je bilanca njegovega dela že z današnje perspektive tako ugodna, da po pravici štejemo njegovo škofovanje med najuspešnejše v vrsti ljubljanskih škofov.

Še besedo o človeku. Kdor se je z njim mimogrede srečal, ga ne bo pozabil. Bil je nenavadno osvajajoča narava, osvajajoča z veselimi optimizmom, resničnim spoštovanjem, odkritostjo in veliko ljubeznivostjo. Bil je zgovoren, rad se je smejal v veseli družbi in se v smeju sprostil in oddahnil. Bil je res iskren, dober in zvest prijatelj. S tem pa ni rečeno, da bi do takega človeka ne poznal tudi zelo resne besede, če je je bil potreben. Da, tudi oster in hud je znal biti, sam je posebno zadnja leta to večkrat potožil, ko mu bolezen živce toliko zrahljala, da ni mogel zmeraj zadržati ostre besede. Sam pa tudi pove, kako mu je bilo take besede koj žal, kakor hitro je prizadeti zaprl vrata za seboj. Zamere sploh ni poznal, naj ga je kdo še tako vznejevoljil s kako nerodnostjo. In še ene stvari ne smemo pozabiti: imel je srce za potrebne, zlasti duhovnike. Njegova sončna narava je bila povsod zaželeno, povsod središče družbe. To vedo njegovi šolski tovariši, vedo njegovi duhovniški sobratje, vedo samostani, šole in društva iz vseh let njegovega življenja do bolezn. Da, tudi v bolezn mu je bila družba v uteho, še tedaj, ko ga je utrujala. Zato je bilo takemu vedremu gospodarju in vladarju prijetno služiti, zmeraj si šel od njega potrjen, pogumen in pomirjen. Če se kdaj to ni zgodilo, je bil vzrok resen, ali po vsakem takem dežju je hitro posijalo sonce poravnave.

Naj bodo tudi oznake še nedognane, neizčrpne, prezgodnje — eno je gotovo: naš pokojni nadškof Anton je mnogo prezgodaj zapustil svoje kraljestvo, v katerem je zapustil tako mogočne sledove svojega dela in svoje osebnosti. Dolžnost nas vseh pa je, da zberemo kar se da veliko gradiva za njegov življenjepis. Danes so osebni spomini v rokopisnih zbirkah edini mogoči način zbiranja. Zato je prav, da jih zberemo čimveč, zlasti pomembnejše nastope na proslavah. Tudi slikovno gradivo je treba zbirati. To storimo najlažje zdaj, ko nam je še živo pred očmi in storimo to njemu v zahvalo, sebi in drugim pa v spodbudo.

(Iz Okrožnice nadškof. ordinariata v Ljubljani 1963, št. 9)

BOŽIČNA MEDITACIJA

(Božič v umetnosti in v življenjski resničnosti)

Milan Kopusar, ZDA

Božična skrivnost, ki nam govori o rojstvu učlovečenega Boga, zajema prav celega človeka, bodisi v njegovem individualnem življenju kot tudi zgodovino človeškega rodu.

Božična skrivnost je za nas neizčrpna po svojem bogastvu, ki nam ga prinaša, in po svoji nedoumljivi skrivnosti.

Iz novorojenega Odrešenika „polnosti smo vsi prejeli, milost za milostjo“ (Jan 1, 16). Pa so nam bile po njem poleg duhovnih dobrin navržene še neprecenljive kulturne, socialne, vzgojne, humanitarne in premnoge druge dobrine. Kulturni filozofi raziskujejo in osvetljujejo vprašanja, koliko in kako je krščanska kultura prodrla v različna področja in odenke človeškega delovanja, kako ga je vodila, vplivala nanj in ga prekvášala.

Ob božični skrivnosti, katere zgodbo evangelij podaja v tako lepi, klasično preprosti obliki, je vedno strmel človeški duh. Z različnih strani in pod različnimi vidiki je človek razglabljal o njej včasih in jo skuša bolj doumeti danes. A jedro resnice, učlovečenje neskončnega Boga, mu vedno ostaja skrivnost, „mysterium fidei“ (Kol 1, 26), ki pred njo le strmi.

Zlasti sta značilna dva vidika, pod katerima človek dojema in doživlja božično skrivnost. Najprej je pogled na božič v nekem horizontalnem ali paralelnem prerezu, kot se javlja predvsem na obširnem področju umetnosti; drugi pa je pogled na božično skrivnost v nekem njenem vertikalnem prerezu, ki kaže, kako sega in pronica ta skrivnost po svojem pomenu in svoji globini do zadnjih globin življenjske resničnosti posameznika kot v življenju človeštva.

I.

Bistvo paralelnega prereza je v tem, da se misel, resnica ali pa prizor razširja iz središča na vse strani. Miselna vsebina se razpotegne v daljavo in odmakne celo na periferijo. Pri tem prerezu se poleg glavne misli tudi postranski učinki in nameni pomenljivi in potrebni. Včasih ti osrednjo misel celo zakrijejo ali pa kradejo sceno. Podoba o razliti vodi po planjavi, ki se razgubi v globelih in kotanjah, bi tukaj lahko uporabili ali podoba o glasu, ki se širi na vse strani ter se v odmevih povrača in zopet odhaja, dokler se končno ne izgubi v daljavi. To primeroma moremo upravičeno prenesti na božič, ko ga motrimo pod tem paralelnim vidikom.

Božična zgodba je s svojo idilično lepoto in svetlo resničnostjo dala umetnosti marsikakšen navdih. Saj skoraj ni umetnostne panoge in tudi ne umetnika, ki bi ne obdelal, ustvaril, naslikal ali pa upodobil v tej ali oni obliki kaj božičnega, tega ali onega božičnega prizora ali motiva. Cele monografije bi bilo možno o tem predmetu napisati in so deloma že, kakor npr.: O božičnih motivih v slikarstvu, v gotski ali renesančni božični slikarji, o božični glasbi, simfoničnih delih ali pesemskih kompozicijah, o narodni božični pesmi, moderni božični glasbi, o božični liriki, o jaslicah, o rokokojskem in baročnem jasličarstvu, o božičnih pravljicah, o božični literaturi, o božičnih navadah, o katerih govori etnologija

in etnografija in še o drugih umetniških in estetskih panogah. Tega blaga je toliko, da bi z njim lahko založil cele knjižnice.

V umetnosti je božič redno gledan iz paralelnega vidika. Primaren učinek božične umetnosti je lepota, je užitek in zamaknenje nad lepoto, je zadovoljstvo, quod visu placet, kakor je rekel Tomaž, kakor je pač pri umetnosti na splošno. Ne gre toliko za zgodbo samo, kakor za zgodbo prikazano pod umetnostnim, lepotnim vidikom, kar je torej že nekaj drugega. Gre za božičen nastroj in za božično občutje. V sredi je božična misel; vsak umetnik jo po svoje odene v lepoto okrasje in si jo po svoje predstavlja. V tej lepotni obleki božična misel sije na vse strani, dokler se njen blesk ne izgubi kje v daljavi. Večkrat umetnikov značaj, njegov stil, njegova misel ali pa domisljica dodaja delu novo misel, nov pogled ali pa celo krade sceno, kakor jo npr. lepota pika na rokokojških obrazih. Vtis umetnostnega objekta človeka prevzame, ne preraja pa človeka neposredno, kakor ga npr. vera sama. Nekaj zgledov iz tega področja nam bo vse to lepo pojasnilo.

Poglejmo v slikarstvo. Ta kratek odstavek ne podaja kakšnega zaključnega prereza in ni kakšna umetnostna študija o božičnem slikarstvu, le majhna ilustracija je k gornjim trditvam. Omenil bom le tega ali onega slikarja.

Botticellijeva slika rojstva Gospodovega je tipično renesančna. Že poslopje bazilike ob strani slike kaže na renesanso. Osebe na sliki so klasično izdelane in polne simbolizma. Marija kleči v svetem drhtenju s sklenjenimi rokami pred malim Jezusom. Dete leži na tleh na razprostrti plenici. Stari Jožef, sedeč na tleh ob Jezusu, pa spi in podpira svojo sivo in plešasto glavo. Niti v obraz mu ne vidimo. Dete Jezus kaže na svoja usta, za majhno dete je to nekaj nemo-gočega. Človek bi mislil, da je lačno; umetnik je pa hotel le pokazati, da bo božja beseda in božja modrost na njegovih ustnicah.

Giorgione, slikar pozne beneške renesanse, je postavil votlino z jaslicami v idealno italijansko pokrajino. Kljub zimi je vse zeleno. Pokrajina in vse ozadje s kontrasti luči in senc stopa v ospredje. Vse osebe, saj jih je malo, komaj dva pistirja brez ovac, Jezus na tleh ter Jožef in Marija, stoje pred to pokrajino in pred votlino v pobožni zbranosti. Slikarju je šlo, da prikaže ozadje. Slika je prava idila božičnega miru in tihote, prava lirski pesem mehko in vdane vernosti.

Na tretji renesančni sliki Gentila da Fabriana Modri časte Jezusa. Človek ne ve, kaj bi študiral in na njej bolj občudoval, vzorce zlatega brokata, prepletene s pisanimi vencii cvetja, v katerega so oblečeni trije kralji, ali pa morda obraze okrog stoječih, v katerih je umetnik upodobil svoje sodobnike. V treh kraljih, eden je mlajši od drugega, nadalje opazimo tri stopnje starosti. Najstarejši kleči pred Detetom in mali Jezus ga treplja po glavi, pravilno: blagoslavlja.

Na božičnih slikah nemških slikarjev, Schongauerja Boscha, Zeitbloma, Duererja, Gruenwalda, lahko študiraš, na premnogih in na poseben način zviti gubah na obleki, gotiko. Prav tako drža posameznih oseb, celo zviti prsti in vse obeležje, kaže na ta stil.

Peter Bruegel je svojo božično slikarijo postavil v holandske razmere in holandsko pokrajino. Sv. Jožef, oblečen v raševino, z žago na rami in s širokim krajevcom na glavi, ter Marija, zavita v veliko temnozeleno plahto domačega lodna, ki ji sega skoro čez holandsko čepico na glavi, sta tipična Holandca s svojimi domačimi skrbmi in težavami. V Betlehem potujeta, ki je seveda na Holandskem. Rezki in vprašujoči obrazi treh kraljev so obrazi domačinov. Vse številne skupine na njegovih slikah ali pa posamezniki, zatopljeni v domač pogovor, prepir, igro,

borbo, delo, so tipično holandski. V svoje domače razmere in življenjske skrbi so zakopani. Ne preganja jih Herod, pač pa španski upravnik dežele s svojimi vojaki.

V El Grecovi sliki, na kateri pastirji časte Jezusa, lahko opaziš dramatsko razgibanost oseb, slikarjev svojevrsten stil, ki kaže že na oddaljeni impresionizem.

Rembrandt je slikar luči. Luč in njene reflekse lahko opaziš na njegovi božični sliki. Zlata luč izhaja od Deteta Jezusa v jasliah in obseva ter ožarja vse okrog stoječe, ki so vsi v poltemi.

Rezbarska umetnost je v čislih v alpskih predelih Avstrije, Nemčije, Švice in Italije. Prekrasne jaslice so bile izdelane v teh krajih. Deloma so zdaj po muzejih, deloma so še last zasebnikov. V božični sezoni jih razstavljajo pod državnim varstvom. Celu vodiče za bolj popoln ogled izdajajo (npr. Ziri na Tirolskem). Umetniško izdelane jaslice se sevada dobe tudi drugod. Ob takih, baročno nakičenih ali pa bolj sodobnih jaslicah, polnih nešteti figur, osrednja božična scena kaj kmalu stopi v ozadje. Mlin na vodi nas zanima in voda, ki teče v stekleno jezero; ali pa cel regiment vojakov, ki strumno drve na konjih v Betlehem morit nedolžne otroke. Jezdijo v galop in skoraj slišiš glas bobnov in trompet iz Chopinove Étude Révolutionnaire, motiv, ki se neprestano ponavlja. Motiv kliče na boj, kakor je Napoleonove vojake pred Moskvo. To je že posebne vrste umetnost in kje je že božič!

Še bolj na periferiji se giblje božična glasba, ki je je tudi zelo veliko, naj bo to v večjih simfoničnih kompozicijah ali neštivilnih božičnih pesmih, koralih, narodno cerkvenih ali pa modernih. Glasba velikokrat razlaga besedilo in ga spremlja. Tako interpretira božično misel. Še večkrat pa izraža samo božično občutje, ki je polno angelske miline, nežnosti in finega, mehkega občutja. Božič je pač praznik učlovečene Božje besede, praznik božje ljubezni, ki je bila dana ljudem v odrešenje. Vse to čustveno obeležje naj v božični glasbi odmeva in tako v nas obuja sveta čustva. Med večjimi simfoničnimi deli je Hector Berlioz skomponiral kantato za zbor, orkester in štiri solopевce, „L' enfance du Christ“. Beg sv. Družine pred strašnim Herodom je dramatsko naslikan. Koncert traja dve uri. Ko sv. Družina pribeži v Sais v Egiptu, iščeta Jožef in Marija stanovanje. V lepem duetu, scena spominja na Betlehem, prosita in neprestano ponavljata: „Oh! par pitié secourez nous! Laissez nous reposer chez vous!“ Scena je poetično pretirana, prav operna arija. Tako sv. Jožef in Marija nista nikjer nastopala. Občutek usmiljenja hočeta v nas zbuditi. — V modernih božičnih pesmih, če omenim samo naše slovenske (Premrl, Sattner, Mav in mnogi drugi), je toliko lirične mehkebe in lepote, npr. v uspavankah, da lahko v njih slišiš sferično glasbo angelskih zborov.

V božični poeziji, in koliko je te, se še bolj oddaljimo od božične resničnosti. Na stotine je narodnih božičnih pesmi, npr. poljskih kolend. Tudi drugi narodi jih imajo. V teh pesmih je sv. Jožef star in vince pije ter z nogo ziblje Dete Jezusa. Narodna pesem ga je položila v zibko, čeprav zibke v jaslicah niso imeli. Pesem uporablja vse različne rekvizite, glasbila, trombe, angelce s strunami, govoreče živali, ptičke, lunin svit, blesteče zvezde, odprto nebo, da ustvari čim lepši, čim bolj praznični božični nastroj. Od osrednje božične stvarnosti je pa vse to že precej oddaljeno.

Za božično literaturo bi bil potreben poseben spis in posebna študija. Ni mam pri roki literature, veščak bi mogel to storiti, zato omenjam samo nekaj malega. Dickens je napisal po vsem svetu znano „Božično pravljico“. Skopemu

Scroodgu se v sveti noči prikaže njegov partner in ga spreobrne. Selma Lagerloef je napisala nekaj božičnih pravljic; naš Meško pa Henrika, gobavega viteza. Ni dvoma, da je te vrste literature še veliko več. Ta dela imajo že manj neposredne zveze z božičem. Morda se dejanje vrši na božič; ali ona božična scena je obdelana ali pa je nakazan božični misterij v ljubezni, usmiljenju, rešitvi itd.

Božične navade in običaji tudi ne smejo izpasti iz tega pregleda. Veliko lepega je v njih in božič jih je s svojim idejnim bogastvom navdihnil. Take božične navade so: božično kajenje in kropljenje, koledovanje, postavljanje jaslic, okrasitev drevesca, poljski oblati (duhovnik pošlje vsaki družini oblat; na sveti večer ga vsak član od družine pri skupni mizi odlomi in použije v znak skupne ljubezni in miru), tepežkanje, blagoslovitev hiš, letni napisi na vratih itd. V vseh teh navadah in običajih je spomin na Gospoda, na Božič, je verska misel, ki nas plemeniti in pogloblja. Vse pa se giblje že bolj ob strani božiča in marsikje takih navad ni več ali pa so prešle v popoino pozabo.

Nazadnje naj še omenim božični komercializem, ki je v navadi zlasti v Severni Ameriki. V Ameriki za božič vse kupuje, ker hoče vsakdo obdarovati svoje in znance. Ta komercializem ima z božičem kaj malo zveze in še manj z umetnostjo, če ne prodaja ravno umetnostnih božičnih izdelkov, okraskov, božične umetne karte, božične motive na različnih predmetih, umetniške jaslice itd. V darovih je skrita božična misel; kakor je Jezus obdaroval vse s svojimi duhovnimi darovi, tako mi obdarujemo svoje in jim izkazujemo ljubezen.

Tako torej ta božična stvarnost v paralelnem prerezu žari iz svojega središča, opaja s svojo miselnostjo in navdihuje s svojo lepoto. Kakor v klasični simfoniji so potem v mnogih motivih razpleta, preliva, ponavlja in odmeva od vseh strani, dokler zadnji akord v nežni melodiji, sladki pesmi, ne izzveni. Ustvarjanja božične lepote še ni konca in ga ne bo, kakor ni konca božiča. Ob vsem tem se človeku ogreva srce in širi. Človeku se zdi, da je v veliki katedrali po veliki maši, v kateri se še širi prijeten vonj kadila in zvoki plemenite orkestralne glasbe ter bučanje orgel še odmeva od cerkvenih sten...

II.

Vse nekaj drugega je božič v vertikalnem prerezu. Če gre v paralelnem prerezu primarno za nastroj, za zazibanje v sladko občutje (kolikor je sanjavega v umetnosti), gre v vertikalnem prerezu za dinamizem. Kakor strela udari v drevo, ga strese, razkolje, izruje, tako naj navpičen prerez in pogled na božič pretrese našo notranjost, jo razmaje in predrugači. Tu ne gre za lepote, prijetne, umetniške učinke, pač pa za človekovo prerojenje. Gre za to, o čemer govori božična mašna oracija: Daj, da bi nas, ki nas sužnost starega greha tlačí, rojstvo in učlovečenje tvojega Edinorojenca rešilo. V božični evangeljski zgodbi, ki je za naše oči in naš okus tolikokrat idealizirana, poetizirana, da mnogim celo ni več resničnost, marveč mit in pravljica, je veliko realizma, celo tragike in nakazanega tragičnega razpleta. Božična zgodba je v svojem navpičnem prerezu in po svoji dinamiki globlja, resničnejša in bolj učinkovita kot Shakespearjeva drama ali grški misterij. Primerjal bi jo Calderonovi svetovni drami, če je to božjo dramo sploh kakšni človeški stvaritvi mogoče primerjati. To je edinstvena drama Boga-človeka, drama par excellence, v kateri je samo enkrat Bog sam stopil iz nebes na zemljo, kakor Deus ex machina (spet slaba primer), in vrgel iz tečajev vse dotedanje človeško dogajanje in ga za smeraj usmeril v nov, božji, nadnaravni tok... Iz preproste božične zgodbe je treba izluščiti njen realizem, njeno tra-

giko in napovedano, ne samo naslikano, življenjsko katastrofo. Te reči je treba osvetliti, da zgodba in njena dinamična vsebina izstopi v vseh ostrih obrisih in udari ob srca in duše... To je dinamizem božiča, silovitost Duha, ki veje, kjer hoče in se mu nihče, cel svet, ne more ustavljati.

Realizem božične dobe nam najlepše razkriva, ne kakšna biblična eksegeza, ki se drži le črke in besedila, seveda ji s tem nikakor ne odrekamo potrebe, pač pa eksegeza pisana v slogu eksistencializma. Willam, s knjigo: „Das Leben Jesu im Lande Israel“, se je v tem poskusil. Ni še veliko takih del. Amerikanec Oursler je to eksegezo porabil v knjigi „The Greatest Story Ever Told“. Zgodbo Jezusovega življenja, z realističnim ozadjem in v nekakšni romanski obliki, kolikor je pač pri tem predmetu to mogoče, popisuje. To njegovo delo prav zdaj filmajo. V teh delih beremo, skiciram jih le na kratko in nepopolno, o judovski dvoličnosti, služiti Rimu in krotiti svoje ljudi, o krutosti Rimljanov, o brezverstvu voditeljev, o ledeno mrzlih Anovih očeh, ki so samo štele in računale, o neusmiljenem izterjevanju pretiranih davkov, o Herodovih špijonih, o biču, ki je pel po judovskih hrbtih, o smrtnem strahu in molku, o imenih, ob katerih je vse trepetalo. V taki revščini, strahu in napetem ozračju sta živela Jožef in Marija. Šele, ko človek ve za te in mnoge druge reči, za Herodovo blaznost, judovski materializem, za deželo, oškropljeno s toliko krvjo, in za skoraj boleče pričakovanje Odrašenika, razume, kako je sv. Družina čutila, bila v skrbeh, trepetala in živela. Brez tega življenjskega realizma, točnega poznanja razmer in časov, ni mogoče prodreti v globino božične zgodbe. Brez tega je v božiču vse idealizirano, potencirano in poetizirano. Brez tega realizma so trate zelene, zvezde blešče, ptički pojo, angeli ubirajo strune in se čudeži gode... Toda teh idealiziranih čudežev ni bilo. En sam čudež se je zgodil, da se je Bog rodil na ta svet, ki je bil preklet. Bog je prišel v najbolj pokvarjene človeške razmere, v svet, zgubljen v sovraštvu, prelivanju krvi, hinavstvu, revščini, nepopisnem nemiru, v vseh mogočih tegobah in trpljenju. Pokvarjenost in propalost judovskega, rimskega in na splošno poganškega sveta je treba poznati, pa človek razume boleč in stiskajoč realizem tedanjih dni. Kako daleč je torej božič, gledan pod paralelnim, umetniškim vidikom, od tega silovitega eksistencializma, od te borbe za življenje!

Tragična poteza v božični zgodbi je Herod Veliki in njegovo judovsko okolje. Z umorom nedolžnih otrok stopa tudi on v božič. Seveda je to le en sam Herodov zločin, stoteri drugi v evangeliju niso omenjeni. Zdi se, da gleda Herod s svojimi blaznimi očmi izza zavese v jaslice, v nepojmljivi božji mir. Zaveso je treba popolnoma odkriti, da se pokaže ves strašen Herodov obraz in vseh njegovih sodobnikov. William Gross je pravkar izdal knjigo: „Herod the Great“, v kateri po zgodovinskih virih, največ iz Jožefa Flavija, opisuje tragično Herodovo življenje. Njegovo življenje ni bilo drugega kot eno samo pošastno prelivanje krvi in moritev, v kateri je bila Judeja vsa orošena in oškropljena s krvjo. Zakaj evangeliji molče o tej njegovi morilski maniji, zakaj Jezus ni o tem kaj spregovoril, saj so za vse to dobro vedeli, ker se je vse to dogajalo neposredno pred Jezusovim prihodom? Usta so najbrž v strašni grozi onemela. Jezusovo poslanstvo bi se najbrž v trenutku končalo, zakaj odsekane glave so se hitreje kotalile po tleh kakor pa v francoski revoluciji. Proti strašnim zločinom tistih dni je Jezus postavil samo blažilno luč svoje resnice. Preklinjanje te teme bi mu najbrž takoj končalo življenje in njegovo poslanstvo.

Hasmonejci so začeli moralno propadati nekako sto let pred Kristusom. Knjige Makabejcev nič več ne govore o tej zgodovini. Omenil bom samo na kratko nekatere reči, ker je vsega preveč. Aleksander Janej (103—76) se je sprl

s farizeji. Ko so ob neki priliki zmetali vanj gnilo sadje v templju, jih je dal šest sto pomoriti. Ob končnem uporu jih je dal osem sto križati pred svojo palačo in pod križi, pred njihovimi očmi, pomoriti njihove lastne žene in otroke. Njegova dva sinova, Aristobul in Hirkan, sta se tepla za oblast. Aristobul je bil nazadnje, ko se je Pompej vmešal, v Siriji zastrupljen in njegov sin Aleksander umorjen. Ostal je le sin Antigon II, ki je divjal kakor njegov stari oče. Zvezal se je s Partii za sramotno ceno pet stotih judovskih žena in tisoč talentov zlata in z njihovo pomočjo pridrl v Jeruzalem. Ujel je strica Hirkana in Fasaela, brata Herodovega. Z lastnimi usti je odgriznil stricu Hirkanu ušesa in ga tako onespobil za velikega duhovnika. Fasael pa se je sam zalezel z glavo v zid in tako končal svoje življenje. Herod je ušel v Rim in se dal tam potrditi za judovskega kralja. Z rimsko pomočjo je potem postopoma osvojeval Judejo. Njegovemu bratu Jožefu je Antigon II. sam odsekal glavo. Herod je ob novici blaznel. Ko je Herod zavzel Jeruzalem, se je najprej znesel nad štiridesetimi farizejskimi družinami. Vse je pomoril in kar je bežalo, je polovil. Odkril je, da so nekateri požrli dragoceno kamenje, da tako rešijo nekaj svojega premoženja. Zato so odslej vsakemu beguncu pripravili trebuh. Antigona II. so že prej Rimljani odpeljali, kasneje je tudi on umrl nasilne smrti. Med šestintridesetimi leti Herodovega vladanja so se mu Judje večkrat upirali. Po špijonih je zvedel za vsako zaroto in vse v kali zatrl. Vse je bilo pomorjeno z družinami vred. Nekoč so ljudje ovaduha strgali na kosce. Špijoni so tudi te izsledili in vsi do kraja so bili iztrebljeni, poklani, in premoženje zaplenjeno.

V družinskem življenju Herod ni imel sreče. Jude je hotel na vsak način pridobiti zase, zato se je poročil s Hasmonejko Mariamno. Zelo jo je ljubil. Njen stric je bil Hirkan, veliki duhovnik, ki se je vrnil iz Babilona. Mariamna je rodila Herodu štiri otroke, med temi Aristobula in Aleksandra. Vse življenje v kraljevi palači se je vrtelo v začaranem kolobarju spletk, zahrbtnosti, morilnih zarot, sumničenja, sovraštva in izdajanja. Tri osebe so zlasti povzročile gomile gorja in izkopale marsikateri grob: Cyprus, mati Mariamne; Soloma, zahrbtna Herodova sestra, in zločesti Antipater, sin prve Herodove žene Doris. Ti so gonili kolo usode. Herodovi špijoni so pa vse znesli na dan in vsakogar obtožili. Delo je dopolnilo mučilno orodje. Z vsako glavo, ki se je skotalila po tleh, je poginilo v strašnih mukah nešteto sužnjev in služabnikov. Najprej je bil utopljen mladi Aristobul, brat Mariamne. Judje so ga preveč ljubili. Kmalu je padla glava Hirkanova. Sledila mu je Cyprus, Mariamna je Herod odbil s skrivnim naročilom, ko je odhajal po službenih opravkih v Rim, naj bo umorjena, če se ne vrne, da ne bo prišla v roke Rimljanom. Služabniki niso molčali in tako je zvedela za naročilo in Heroda zasovražila. Herod pa jo je nasprotno odbožil nezvestobe, drugače ne bi mogla zvedeti za naročilo. Morala je umreti. Kasneje sta Soloma in Antipater stregla po življenju sinovoma Mariamne, Aristobulu in Aleksandru, ko sta dorastla. Njuno življenje se je vrtelo v strašnem spletkarjenju in Herod je nihal med ljubeznijo in blaznostjo. Dvakrat ju je tožil cesarju v Rim in nazadnje oba obglavil. Malo pred Herodovo smrtjo so zadavili še Antipatra.

Neposredna zgodovina pred Kristusom je strašna. Smrt je ljudi reševala iz začaranega kroga življenja. Judeja je bila stalno škropljena s krvjo, skoraj na vsaki vzpetini je stal križ in za vsakim voglom se je slišal smrtni krik umirajočih, ponižanih in razžaljenih. Lahko si mislimo, kako težko so ljudje pričakovali Odrešenika. Na žalost ga je judovski in rimski svet povečini zgrešil. Kristusove duhovnosti ni mogel doumeti, preveč je bil zakopan v strahote in dobrine življenja. To je torej življenjska tragika v tej drami Boga-človeka...

Ta dinamizem tudi nam kaže, kako tragično je zakopati se v materializem tega sveta in zgubiti pogled za duhovni svet.

Vsaka drama se razveže, naj bo grška ali Shakespearjeva, s tragičnim koncem ali tragičnim razpletom. V božični drami je tak končen razplet, tak tragičen konec, imenujemo ga lahko tudi katastrofo, nakazan. V božični krog spada tudi Jezusovo darovanje v templju. Tam se je srečal starček Simeon z Jezusom in prerokoval važne reči: „Ta je postavljen v padeč in v vstajenje mnogih v Izraelu in v znamenje, ki se mu bo nasprotovalo“ (Lk 2, 34). Matej je kasneje te besede dopolnil z besedami o vogelnem kamnu: „In kdor pade na ta kamen, se bo razbil; in na kogar on pade, ga bo strl“ (Mat 21, 44). O Kristusu je bilo torej takoj ob rojstvu napovedano, da bo v padeč in vstajenje mnogim in da bo ta kamen strl mnoge. To so besede nedogledne pomembnosti. Kristus je življenje, Kristus je pogibel! Ta poguba je strašnejša od dramske, ker je življenjska in večna. Resnično, ob Kristusu se mora vsakdo odločiti.

Ta kamen je najprej strl poganski svet. Grki in Rimljani, ki so se med stariimi narodi kulturno najviše povzpeli, kljub marsikaterim neprekosljivim stvaritvam, grški v filozofiji, drami in arhitekturi, rimski v pravu, niso imeli v sebi zdravilne rože, vitalne sile, ki bi jim ohranila življenje in podaljšala obstoj. Tista zdravilna roža, nadnaravna sila, je vera. Ta človeka in narod ohranja. Grki so se zgubili v epikurejstvu, potem ko so že zdavnaj pozabili na vzvišene Aristotelove in Platonove ideje. Rimski svet se je pa pogreznil v bogastvo in uživanje ter v nemoralni poginil. Scepticizem ali vsaj stoicizem, trpka vdanost, je bila edina modrost, ki so jo poznali. S tem svetom se je Jezus srečal pred Pilatom. Kaj je resnica (Jan 18, 38), je Pilat dvomeče spraševal in s tem že sam sebi odgovarjal. Resnice ni! Na to vprašanje ni odgovora. Pa je živa Resnica stala pred njim. Pilat je ni ugledal, kakor jo mnogi drugi niso. Oči so jim oslepele, mišljenje spridilo, zato duhovnosti niso mogli doseči. Poganski svet Kristusove duhovnosti, ki je rešitev sveta, ni sprejel, zato ga je ta kamen, ki je Kristus, zmlél. Samo duh je neumrljiv in duhovnost, kar je materialnega, mora umreti. Poganski svet s svojo neresnico in krivico, pomislimo samo na strahote suženjstva, je bil zmlét; ostalo je le nekaj, kar je bilo resničnega, nekaj klasičnih drobtin iz tega poganskega sveta. Ta svet je admiral v strašnih borbah, ki so trajale cela stoletja. Neštevilni mučenci so v njih dosegli krono mučenišтва. Heroizem, ki ga je rodila vera v Kristusa, je zmagoval, drugo je prešlo. Borba s poganstvom na tem svetu seveda še ni končana, Kristus, vogelni kamen, še melje in še preraja...

Tudi judovstvo in judovska miselnost — zanimivo, vse hodi isto pot — se je izrodila v materializmu. Saduceji, najvišja judovska kasta, kateri je pripadalo višje duhovništvo, je bila cinično agnostična. Tempeljska služba jim je bila samo denarna zadeva, prilika za dobiček. Z zvitimi vprašanji o ženi v leviratskem zakonu so hoteli osmešiti Jezusa. Pokazali so, da nimajo nobene vere. V farizejskem hinavstvu in zavijanju oči tudi ni bilo drugega kakor borba za oblast, prestiž in lastno dobro, za življenjski materializem. Juda Iškariota lahko uporabimo za tipično podobo obeh teh branž judovstva in judovstva na splošno. Mošnja denarja, materializem, jim je bilo vse! Tudi danes se jih ta prilastek še drži in Kristus, vogelni kamen jih še tare. Nesrečni Ahasver, ki je zavrgeel Kristusa in njegovo duhovnost, še potuje po svetu in išče miru in počitka...

S tem kamnom spotike, ki je Kristus, se mora končno srečati vsak posameznik. Ob tem kamnu se mora vsakdo odločiti, ali si ga bo naložil, z njim hodil in z njim zidal, ali pa se bo ob njem spotaknil in ga bo ta kamen strl. Kristusove

besede o tej življenjski odločitvi so tako žive, tako ostre, tako zahtevne, tako silovite, da človeku zastaja dih! In teh rekel ni malo in vsa govore o življenjski odločitvi, katastrofi, o poginu, smrti ali pa vstajenju! Naj navedem le nekatera: „Kdorkoli bo skušal svoje življenje rešiti, ga bo izgubil, in kdorkoli ga bo izgubil, ga bo rešil (Lk 17, 33)“; „Če kdo pride k meni in ne zapostavi svojega očeta in matere in žene in otrok in bratov in sester, vrh tega tudi svojega življenja, ne more biti moj učenec“ (Lk 14, 26); „Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ostane samo, če pa umrje, obrodi obilo sadu. Kdor ljubi svoje življenje, ga bo izgubil in kdor sovraži svoje življenje na tem svetu, ga bo ohranil za večno življenje“ (Jan 12, 24); „Kako ozka so vrata in tesna je pot, ki drži v življenje, in malo jih je, ki jo najdejo“ (Mt 7, 14); „Tedaj jim bo izjavil: Nikoli vas nisem poznal. Proč od mene, kateri delate krivico!“ (Mt 7, 23); „Kdor ljubi očeta ali mater bolj ko mene, ni mene vreden; in kdor ljubi sina ali hčer bolj ko mene, ni mene vreden; in kdor ne vzame svojega križa in ne hodi za menoj, ni mene vreden. Kdor najde svoje življenje, ga bo izgubil, in kdor izgubi svoje življenje zaradi mene, ga bo našel“ (Mt 10, 37-39); „Takrat bodo začeli govoriti goram: Padite na nas, in gričem: Pokrijte nas. Zakaj če z zelenim lesom tako delajo, kaj se bo zgodilo s suhim?“ (Lk 23, 30-31) To so Kristusove božje besede! V njih je živa resnica, v njih je življenjski dinamizem, heroizem, gigantska nadnaravna sila, v njih je življenje in smrt! V njih je za vsakogar, ob končnem razpletu življenja, pogibel ali pa večno življenje...

Tako je torej sveti evangelij o rojstvu Gospodovem, božična zgodba, razčlenjena in analizirana. Nekaj veličastno resničnega je v tej zgodbi. Nekaj sem povedal, v nekaterih točkah več, v drugih manj. Ni dvoma, da bi izvedenec lahko še veliko več napisal. Ti vidiki, pod katerimi je bil božič gledan, nam božič še bolj približujejo, naše poglede poglobljajo in nas notranje bogate, saj je v jaslicah toliko bogastva in prave božje luči.

Zvestoba slovenskega naroda do Cerkve in sv. stolice *)

Komunističnemu režimu, ki danes vlada v Sloveniji, gre žalostni sloves, da je bil morda edini, ki je za osemdesetletnico sv. očeta prepovedal ne le vse vnanje proslave, temveč celo vsako javno omembo. Pred zadnjo svetovno vojno so se na vsakoletno papeževo proslavo zbrale ogromne množice ljudi k navdušenim verskim manifestacijam. Nobenega dvoma ni, da so se sedanji oblastniki bali, da bi se ob osemdesetletnici sv. očeta utegnili na zunaj javiti tradicionalna zvestoba slovenskega naroda do stolice sv. Petra — zvestoba, ki so jo dnevi preizkušnje še utrdili.

To razpravo prinaša v italijanščini knjiga: „La Chiesa del silezio guarda a Roma“, ki je izšla v Rimu l. 1957 kot glas „molčeče Cerkve“ ob 80-letnici papeža Pija XII. Razprava je velike dokumentarne vrednosti in jo zato tu objavljamo v slovenščini. Pisana je torej bila pred letom 1957 in bi bila možna v njenem drugem delu zanimiva dopolnila iz zadnjih let.

Strankarska vlada je vsekakor sledila logiki svojega neizprosnega sovražstva do krščanstva; toda njena odločitev je v kričečem nasprotju z logiko slovenske zgodovine.

DEDIŠČINA OČETOV

Odkar je krstna voda v letu 745 oblila glavi dveh karantanskih knezov. Gorazda in Ćotimirja, je slovenski narod vseh 12 stoletij zgodovine ostal svojim krstnim obljubam zvest.

Ker so se pri pokristjanjevanju karantanskih Slovencev misijonska navodila Rima, kakor jih je dal sv. Gregor Veliki, bolj vestno upoštevala kot v drugih slovenskih pokrajinah, je krščanstvo hitreje in bolj globoko prevzelo duha Slovencev. Tako je mogel okoli 1170 nemški kronist Helmold (op. 1) pri opisovanju slovanskih narodov Slovencem dati tole priznanje: „Homines divino cultu didediti, nec est ulla gens honestior et cultui Dei et sacerdotum veneratione devotior.“

Veliko misijonsko delo sv. Cirila in Metoda je poleg toliko drugih dobrot prineslo tudi to, da je Slovence spravilo v neposreden stik s sv. stolico. Knez panonske Slovenije Kocelj je bil skupaj z dvema moravskima knezoma, Rastislavom in Svetopolkom, v pismeni zvezi s Hadrijanom II., z namenom, da bi se ustanovila slovanska metropolitanska stolica, ki bi bila neposredno podrejena Rimu 2). Zvesti Metodov učenec Kocelj je bil prav zato tudi najvdanejši učenec naslednika apostolov, pri katerem je ta idealni krščanski knez v času ujetništva sv. Metoda iskal navodil, kako med svojimi podložniki urediti zakonsko moralo, o čemer pričajo pisma Janeza VIII. 3). Nemški katoliški zgodovinar Avgust Schnuerer 4), obžaluje, da Zahod z izjemo svete stolice ni spoznal pomembnosti genialnega misijonskega delovanja svetih bratov: „Die direkte Befruchtung mit griechischem Geiste... haette schon im 9. Jahrhundert beginnen koennen, vielleicht waere die unglueckliche Trennung von Ost- und Westeuropa verhindert worden“ (Neposredna oploditev po grškem duhu... bi se bila mogla začeti že v 9. stoletju in morda bi bila preprečena nesrečna ločitev Vzhodne in Zahodne Evrope). A koliko bolj morajo objokovati uničenje dela sv. Cirila in Metoda šele Slovenci, katerih domovina je bila eno od nevrvalgičnih središč njunega veličastnega načrta za pokristjanjenje slovanskega sveta. Kakšna škoda je iz tega sledila za Slovence, je mogoče doumeti iz častitljivih ostankov knjižne delavnosti svetih bratov, ki jih vsebujejo najstarejši v slovenskem jeziku pisani dokumenti Brižinski spomeniki; ti se po pravici štejejo med najstarejše evropske dokumente, pisane v narodnem jeziku.

Tujci, ki poznajo slovensko zgodovino, se čudijo, kako je mogel do danes ohraniti lastno narodnostno bit in svojo kulturno dediščino narod, ki je tako kmalu zgubil politično neodvisnost in ki živi v Evropi na mestu, ki je preko njega šlo v petnajstih stoletjih toliko političnih in ideoloških tokov.

Ta narod se je ohranil, ker je znal ostati zvest maternemu jeziku, a tudi zato, ker ni nikdar zapustil vere očetov. Pri narodu, ki je prav kmalu ostal brez lastnega plemiškega stanu, je bilo nositelj te zvestobe brezimno ljudstvo; zato pa ima ta zvestoba v sebi nekaj elementarnega in samohotnega.

Za zvestobo slovenskega naroda do Cerkve sta bili do danes najtrši preizkušnji turška nevarnost in protestantska reformacija.

Slovanske dežele so začenjale čutiti turško moč, potem ko so krščanske sile izgubile bitko pri Nikopolju (1396); od tega datuma pa do krščanske zmage pri Sisku v letu 1593 niso turški vpadi nikdar popolnoma prenehali. V drugi po-

lovici 15. stoletja so se Turki pojavljali redno skoro vsako leto, da so plenili, požigali in morili. V tej dobi so samo papeži Pij II., Pavel II. in Sikst IV. oznanjali Evropi resnost nevarnosti in niso štedili z besedami tolažbe in poguma za tiste, ki so stali na braniku krščanskih meja.

Zgodovinar osrednje Slovenije Janez Vajkard Valvasor, ki piše v baročni dobi, je v posvetilu svojega dela „Ehre des Herzogthums Crain“ (1689) takole označil geopolitični pomen slovenskega ozemlja po izkušnji vojn proti Turkom: „Ključ, ki zapira dve deželi, Italijo in Nemčijo; kajti gore tega ozemlja so bile tako za ene kot za druge visoka pregraja, branik in ograja varnosti.“

Najgloblji razlog, zakaj so se Slovenci borili proti Turkom, pa nam razodeva stara narodna pesem:

„Z eno roko puško primem,
z drugo svetlo sabljo zgrabim,
da korajžno se vojskujem
za krščansko sveto vero.“ 5)

Čeprav je protestantska reformacija dala Slovencem prve tiskane knjige, vendar ni mogla prav nič omajati zvestobe našega ljudstva do katoliške Cerkve. Poročila obiskovalcev se strinjajo v trditvi, da slovenski kmet zavrača novo vero. Izvedbi določb katoliških reformnih komisij v krajih z narodnostno mešanim prebivalstvom se ustavljajo protestanti sklicujoč se na dejstvo, da bi z njihovim odhodom prevladali v mestih Slovenci. Janez Tavčar in Tomaž Hren, dva ljubljanska škofa, sta med najbolj vidnimi osebnostmi katoliške obnove ne le v Sloveniji, temveč tudi v ostalem delu Nižnje Avstrije. Zdi se, da je treba skrivnost slovenskega odpora proti protestantskemu prodiranju iskati v češčenju tega ljudstva do Matere božje. Nežno pobožnost do Marije je v resnici treba smatrati za značilnost slovenskega katolicizma. Samo v ljubljanski škofiji je 157 cerkva posvečenih Mariji. Bele cerkvice, ki so jih tako radi gradili na vzvišenih krajih, so po svoji številnosti posebnost, ki takoj zbudi pozornost tujih obiskovalcev. Večina teh cerkvic je bila zgrajenih ali na novo pozidanih v dobi, ko je z uspehom katoliške obnove nov verski duh prešnil slovenski narod. Pozidavo ljubljanske stolnice (1705) zgodovinar tedanje dobe Janez Dolničar ima za „signum Romae Labaci restauratae“

Katoliška obnova in baročna kultura sta slovenskemu življenju tistega časa utisnili neizbrisno znamenje. In globoki krščanski kulturi te dobe je pripisovati visoko nravno raven, ki je trajala še v času, ko je prosvetljenstvo uspelo prodreti tudi v slovenske dežele. Francoski uradnik Napoleonovih ilirskih pokrajin, romanopisec Charles Nodier, je mogel zapisati: „Slovenci tvorijo najboljšo skupnost dobrih ljudi, ki jo je Bog postavil na zemljo, med katerimi bi človek rad zatisnil oči.“

Današnji komunistični režim bi rad dokazal, da je katoliška vera sovražnik slovenskega naroda; in da ta cilj doseže, se ne ustavi niti pred potvarjanjem slovenske zgodovine. Tako postopanje je naravnost smešno, ko gre za narod, v katerem je do osemdesetega leta prejšnjega stoletja duhovščina bila skoro edini predstavnik izobraženega sloja, ki se hkrati zavedal svoje lastne narodnosti.

PRIDOBITVE „KATOLIŠKEGA GIBANJA“

Tisti, ki je na početku 18. stoletja začel delo za narodno prebujenje, je bil bosonogi avguštinec oče Marko Pohlín. Razvoj tega prebujanja bi bil popolnoma nerazumljiv, če bi hoteli odmisлити osebnost mariborskega škofa Antona Martina

Slomška († 1862), ki je znal živeti v srečni sintezi zvestobe Cerkvi, domovini in svojemu narodu 6).

Za Slomška in njegove sodelavce med duhovščino ter druge, ki so mu stali ob strani, je stvar načelnosti izločiti iz življenja Cerkve ostanke jožefinizma in janzenizma. hkrati pa okrepiti pri vernikih sinovsko podložnost do svete stolice. Zato naslov „Rimski katolik“, ki ga je dr. Anton Mahnič, začetnik katoliškega gibanja pri Slovencih in bodoči krški škof dal svoji reviji, ni nič drugega kot izraz te nepretrgane zgodovinske stvarnosti (Gorica, 1888—1894).

Program, ki so si ga zastavili slovenski katoličani zbrani l. 1892 na svojem prvem kongresu v Ljubljani, zajema celotno narodno življenje, tako da znani liberalni zgodovinar Ivan Prijatelj imenuje ta kongres „temeljno dejstvo sodobne slovenske zgodovine“.

Osvetljeno od naukov Leona XIII., čigar očetovski naklonjenosti nasproti slovanskim narodom je na njihovi strani odgovarjala sinovska vdanost, je katoliško socialno in krščansko demokratsko gibanje doseglo s svojimi organizacijami vsak še tako majhen kraj. Eden njihovih voditeljev, profesor ljubljanske teološke fakultete dr. Janez Ev. Krek, je bil eden najbolj cenjenih katoliških poslancev v dunajskem parlamentu in je imel učence celo med Hrvati, Čehi in Ukrajinci. Slovensko katoliško socialno gibanje se je čutilo nad vse počaščeno, ko je Leon XIII. nemu njegovih pobudnikov, goriškemu nadškofu mons. Jakobu Missiji, podelil kardinalsko čast.

V istih letih se je uveljavila v Sloveniji mladinska organizacija 'Orli', ki je vzbudila podobne organizacije tudi pri drugih slovanskih narodih. Nasledniku Misja na ljubljanski škofovski stolici mons. Anton Bon. Jegliču so bile pri srcu zlasti Marijine kongregacije, tako da je bilo v njih včlanjenih 10% slovenske mladine.

Neprestanemu in vedremu kulturno-vzgojnemu delu katoliškega gibanja se je zahvaliti, da so Slovenci vstopili v skupnost modernih narodov kot katoliški narod, in tudi, da so dosegli eno najnižjih števil v nalafabetizmu (8%) — dejstvo, ki jih uvršča med najbolj omikane narode, največje ljubitelje knjige in narod s prekipevajočim društvenim življenjem (v delu, ki je vključen v Jugoslavijo, je prišla na vsakih 110 prebivalcev ena organizacija); cvetoče so bile tudi zadružne organizacije (od 7 Slovencev je bil eden član kakšne zadruga). Tako je mogel o tem malem narodu grof Carlo Sforza dati tole pričevanje: „Eden najbolj resnih in pozitivnih narodov Evrope.“ 7).

Pri gradnji države južnih Slovanov, katero Slovenci vedno smatrajo za svojo narodno državo, so slovenski katoličani nad vse učinkovito sodelovali.

Nova država, v kateri so katoličani predstavljali 40% celotnega prebivalstva, jim je prinesla novih nevarnosti za vero, a tudi novih možnosti za apostolat. „The aims to create orthodox minority in Slovenia failed absolutely“ 8). (Poskusi, ustvariti v Sloveniji pravoslavno manjšino, so popolnoma propadli). S svojim odločnim in organiziranim nastopom so katoličani dosegli, da je v novem državnem sklopu Cerkev imela položaj, ki se ni mnogo razlikoval od položaja v bivšem avstrijskem cesarstvu.

Posebno zagriženi so bili boji za verski pouk v šolah — proti prostozidarskim poskusom beograjske vlade v letih 1921—1924 in 1929—1930. Izredno trd udarec za katoliške organizacije je bil razpust Orlov v času kraljeve diktature (2. maja 1929). Da ni prišlo do srečnega zaključka konkordata s sveto stolico, so imeli Slovenci najmanj krivde; vendar so bile v času neposredno pred drugo

svetovno vojno vse bistvene verske svoboščine, zlasti v katoliških delih Jugoslavije, bodisi po zakonodaji ali po upravi zajamčene 9).

Novih možnosti apostolata so našli slovenski katoličani zlasti v Srbiji in Macedoniji in so jih poskušali tudi izrabiti, tako da so jih nekateri ekstremistični pravoslavni krogi obtoževali rimske vpadalnosti.

Za usmerjanje tega katoliškega delovanja je bilo posebno merodajno pismo Pija IX. ob tisočletnici smrti sv. Cirila. Pomemben dar svetega očeta jugoslovanskim katoličanom je bil tudi privilegij Benedikta XV., ko je l. 1921 dovolil prevod rimskega obrednika v slovenski in hrvaški jezik — prevod, ki je stopil v veljavo l. 1939.

Na katoliškem kongresu v Ljubljani l. 1923 so slovenski katoličani obnovili svoje ustanove in udruženja, ki jih je prizadela vojna, ter preučevali vprašanje, kako prilagoditi politično gibanje spremenjenim družbenim razmeram.

Toda narodnostno življenje je bilo okrnjeno spričo dejstva, da je ena tretjina Slovencev ostala zunaj državnih meja; in ker so nekateri mislili, da more k rešitvi vprašanja narodnega združenja prispevati samo povezanost z revolucionarnimi silami sveta, se je precejšen del izobraženstva začel nagibati k revolucionarnim političnim gibanjem.

DELOVANJE PAPEŽA PIJA XII. MED ZADNJO SVETOVNO VOJNO

V dobi, ko je bilo vzdušje mednarodnih odnosov že do skrajnosti napeto, to je v prvem letu papeževanja Pija XII., je slovenski narod sijajno izvedel naročilo, da organizira 6. mednarodni kongres Kristusa Kralja.

Sveti oče Pij XII. je nanj poslal kot svojega legata kardinala Hlonda, katerega je navdušeno sprejel narod, pri katerem je že štiri leta prej zastopal papeža na narodnem evharističnem kongresu. Papež je v svojem častitljivem Pismu z 8. julija 1939 s sledečimi besedami označil pomen tega zadnjega kongresa Kristusa Kralja: „Haec commemoratio regiae potestatis, quae Dei Patris Unigenito plane competit, anxii hisce trepidisque temporibus opportuna admodum videtur, et christiano imprimis nomini, tum universae hominum societati salutare fructus est feliciter allatura... Nos igitur, quibus tantopere est cordi, ut candida pax cum iustitia ubicumque triumphos agat, proxima solemnia Labacensia participare ibidem quodammodo praesentes per Legatum Nostrum adesse exoptamus“ 10).

Tedaj je ves narod po ustih svojega pastirja, ljubljanskega škofa mons. Gregorija Rožmana, podal tole lepo izpoved zvestobe Kristusu: „Tudi skozi temno zaveso oblakov naj sije sladki žarek Kristusovega kraljevanja.“

Kmalu nato je izbruhnila vojna in postavila vero slovenskega naroda in njegovo pravkar priseženo zvestobo Kristusu pred najbolj dramatično resničnost.

Z nemško zasedbo Jugoslavije v aprilu 1941 je nastopila za slovenske katoličane doba preganjanja in trpljenja, ki žal še traja. Že 11. aprila so nacisti zasegli vse cerkveno premoženje in razgnali vse samostane, ki so bili na njihovem zasedbenem ozemlju. Nad 300 duhovnikov iz mariborske škofije in 200 iz ljubljanske je bilo izgnanih na Hrvaško, tako da je bilo redno dušno pastirstvo — na veliko veselje komunistov — praktično onemogočeno. To je odgovarjalo izrecnemu Hitlerjevemu povelju: „Vor allem muss die klerikale Partei ausgerottet werden“ — povelju, ki ga je dal na Koroškem po zasedbi.

Pred izgnanjem so bili duhovniki zaprti po koncentracijskih taboriščih in tam izpostavljeni vsem mogočim ponižanjem in nadležnostim. Prva žrtev je bil

jezuit p. Alojzij Žužek, starček 76 let, ki je pred smrtjo izpovedal svojim sotrpni-
nom v ječi: „Velikokrat so me topli in bili...“ (11).

Najbolj kritičen trenutek slovenskega naroda je izrabila komunistična
stranka, da je začela svojo socialno revolucijo; zavrnila je sodelovanje z vsemi
drugimi protikupacijskimi gibanji, ki niso bila komunistično navdahnjena ali
se niso hotela podrediti nadzorstvu komunistične stranke. Naravno je, da sloven-
ski katoličani niso hoteli sklepati takšnih zvez s to stranko, v zavesti, da slede
navodilom Pija XI. v okrožnici 'Divini Redemptoris'.

Medtem ko so komunisti ves čas vojne neprestano trdili, da hočejo edinole
osvoboditev domovine izpod okupatorja, pa danes odkrito priznavajo, da je bil
njihov prvi namen socialna revolucija, to se pravi diktatura proletariata.

Tako je morala Slovenija pod tujo zasedbo prenašati nezaslišano trpljenje,
„kajti poleg sovražnika, ki je prišel od zunaj, so še partizani vodili neusmiljeno
in nečloveško gverilo, naperjeno predvsem proti duhovščini in cvetočim katoli-
škim organizacijam teh krajev“ (12).

Od vseh početkov niso imeli nobenih pomislekov seči tudi po umoru, in
tako je padlo na stotine katoliških laikov kot žrtev. Med temi umori je cela
vrsta primerov, ko je bilo razlog umora le sovraštvo do vere, ne pa narodnostni
ali socialni razlogi. Niso prizanašali niti duhovnikom. Leta 1942 so jih ubili 17,
leta 1943 — 24, leta 1944 — 11, leta 1945 — 19 duhovnikov in 22 bogoslovcev.

V teh letih strahot so se Slovenci zaupno obračali na Pija XII, kot branilca
pravic malih narodov. Njegove radijske poslanice so prevedene krožile po deželi,
tudi pod nemško zasedbo, ter prinašale besede tolažbe in upanja. Zvest tradi-
cionalni pobožnosti slovenskega naroda, ki se je v urah stiske vedno zatekal k
Mariji, je škof slovenske prestolnice msgr. Gregorij Rožman sprejel papežovo
povabilo in bil eden prvih škofov, ki je posvetil svoj narod Marijinemu Srcu in
zaobljubil postaviti narodno svetišče v spomin te posvetitve.

Medtem ko je v nemški zasedbeni coni slovenski jezik bil zaničevan in
teptan, so pa izgnanci imeli srečo slišati v Rimu papeža, kako jih je pozdravljaj
v njihovem jeziku z „živeli Slovenci!“ Odprl je vrata papeških zavodov mladim
bogoslovcem iz Maribora, ki so bili izgnani iz njihovega krajevnega semenišča.
V tržaškem procesu leta 1941 je s svojim osebnim posredovanjem dosegel, da je
bilo mnogim obsojencem prizanešeno življenje. Šele zgodovina bo mogla polno
osvetliti papežovo prizadevanje pri zasedbenih oblasteh, da bi vendar olajšale
bremena in omilile krivice nasproti podvrženim narodom. Od 300 milijonov lir,
ki jih je ljubljanski škofijski urad razdelil med izgnance in konfinirance, žrtve
zasedbe in revolucije, je znaten del prišel neposredno od svetega očeta.

Težko pričakovana zmaga zaveznikov, v kateri so Slovenci videli edino
možnost rešitve, je sicer rešila Slovenijo tuje zasedbe, ni ji pa dala tiste svobode,
za katero so padli njeni najboljši sinovi. Leto 1945, ko bi Slovenija morala obha-
jati večstoletnico smrti Gorazda in Hotimira, je prineslo nad slovensko zemljo
preganjanje vere očetov, kakršnega še ni bilo v dolgih stoletjih njene zgodovine.

Posebnost slovenskega položaja v letu 1945 je dobro označil sveti oče v
govoru, ki ga je imel na koncu druge svetovne vojne, na praznik svetega Evgena.
V tem govoru navaja Slovenijo na prvem mestu med narodi, ki so trpeli pod
nacizmom. Potem, ko se je spomnil žrtev na Poljskem in v Nemčiji, sveti oče
nadaljuje: „Ne smemo molče preiti tistih, ki so pripadali zasedbenim ozemljem:
Holandske, Belgije, Francije, Luxemburga, Italije. Mnogi od njihovih duhovnikov
in laikov so prenašali nedopovedljive muke zaradi svoje vere in svojega poklica“ (13).

A medtem ko je za vse druge narode z izjemo Poljske osvoboditev izpod

nacizma predstavljala tudi osvoboditev izpod totalitarizma, je pomenila za Slovenijo le zamenjavo tiranije. Tako se je mogel sveti oče v istem govoru spomniti kot dela tistega neizmernege ozemlja, na katero je padla nova nesreča: „Politične in socialne razmere nam polagajo na ustnice te opominjajoče besede. Žal smo morali obžalovati v več kot eni pokrajini umore duhovnikov, izganjanja civilistov, pokolje prebivalstva brez procesa in iz zasebnega maščevanja; nič manj žalostna niso poročila, ki so prišla do nas iz Slovenije in Hrvaške“. 14)

POD KNUTO KOMUNISTIČNEGA SEKTARSTVA

Prihod komunistov na oblast v maju 1945 je naredil preganjanje Cerkve za nekaj stalnega. Nov red in nova ustava sta v temelju spremenila odnose med državo in Cerkvijo; bila je uvedena ločitev v smislu prave sovražnosti. Novo zakonsko pravo je zakon v celoti sekulariziral; iz šole je bil takoj izgnan verski pouk. Katoliška društva, ki jih ni zatrla zakonodaja, so bila razpuščena od škofov samih, potem ko se je zvedelo, da je zloglasna tajna policija OZNA sestavila sezname njihovih članov. Izredno cvetoči katoliški tisk (2 dnevnik, 12 tednikov, 39 mesečnih revij) je bil uničen, zaplenjene tiskarne (9) in založbe (28). Cerkvi so bili vzeti vsi vzgojni in socialni instituti ter instituti za medsebojno pomoč. Agrarna reforma je razlastila vse tiste cerkvene ustanove, ki so imele več kot 30 ha zemlje. Po priznanju samih komunističnih voditeljev je v Jugoslaviji docela uničena vsaka gospodarska podlaga za delovanje Cerkve.

Leta 1945 je bil izdan odlok, ki nalaga vsem duhovnikom dolžnost, da si dobe neko posebno dovoljenje — takoimenovano „dovoljenje za izvrševanje dušnopastirske obrti“ — ki so ga odrekli približno 100 duhovnikom.

Avgusta 1946 so uprizorili proces proti ljubljanskemu škofu msgr. Gregoriju Rožmanu, ki se sedaj nahaja v begunstvu; razglasili so ga za vojnega zločinca in obsodili na 18 let prisilnega dela. To je bil prvi povojni proces proti kakemu škofu na ozemljih pod komunistično oblastjo. A uzurpatorji so proti koncu maja in v prvih dneh junija preivali kri zares v potokih, ko so pobili 10.000 fantov iz vrst protikomunističnih borcev, katere je angleško poveljstvo v Avstriji izročilo Titovim oblastem.

Sramotno je bilo postopanje z znanim katoliškim pisateljem Nartem Velikonjo, ki je med vojno pogumno žigosal „poboženje zločina“, to je zločinsko delovanje komunistične stranke. Komaj je hromi pisatelj zaslišal smrtno obsodbo (izvršena 25. junija), je zaklical v dvorano: „Živel Kristus Kralj“. Sodnik, ki ga je obsodil, si je naslednji dan sam vzel življenje, potem ko je priznal zločinskost sodnega reka.

Pred komunistično strahovlado je maja 1945 več kot 30.000 Slovencev zapustilo domovino. Precejšen del teh beguncev je našel zatočišče v Italiji; pri sv. očetu pa so našli največje razumevanje in pomoč. Za bogoslovce, ki so se zatekli v tujino, je bilo dano dovoljenje za obnovev teološke fakultete in semenišča in za prvi dve leti je prevzel stroške vzdrževanja večidel sveti oče sam.

Sistematično preganjanje Cerkve se je nadaljevalo tudi še po prvem letu od nastopa revolucionarne vlade. Leta 1947 so strankini zarotniki napadli in surovo pretepli msgr. Jakoba Ukmarja iz Trsta, ko je kot apostolski administrator šel v Lanišče, v delu tržaško-koprske škofije, ki je padel pod jugoslovansko oblast.

Vsaj dvakrat so se grdo znesli in s silo nagnali preko meje msgr. Franca Močnika, apostolskega administratorja slovenskega dela goriške nadškofije.

Dne 8. marca 1948 je bil sestram dvanajstih bolnišnic dostavljen vladni

odlok, da morajo v petih urah zapustiti svoje delovno mesto, razen, če so pripravljene sleči svoje redovne obleke in pretrgati vsako zvezo s svojimi predstojniki; tako je bilo odstranjenih od bolniških postelj zadnjih 260 sestra. V letu 1948 so zaprli v Sloveniji 60 duhovnikov in redovnih sester.

V vseh teh letih Titove vlade je šlo skozi zapore 600 duhovnikov, to je polovica vseh tistih, ki živijo v slovenski republiki. Največje število istočasno zaprtih je bilo 160. Po amnestiji 1. 1955 jih je v zaporu še kakšnih 20.

Sedanji poglavarji Jugoslavije niso nikdar skrivali svojih namenov, da bi odtrgali katoličane od Rima. Ko je po končani vojni Tito prišel v Zagreb, je razodel škofom svojo željo, naj se ločijo od Rima. Po svoji izključitvi iz Kominforma je skupini slovenskih katoliških duhovnikov podal tole izjavo: „Mi smo se ločili od Moskve, zakaj se pa vi ne ločite od Rima?“

To je tudi končni namen duhovniških sindikatov, v katerih gleda vlada edino orodje za pomirjenje med Cerkvijo in državo. Neiskrenost vladnih krogov pa kaže že dejstvo, da oblasti sistematično odklanjajo vsak resen in odločen razgovor z episkopatom, ker predobro vedo, da se škofje ne morejo strinjati s sedanjim stanjem stvari, kar so Titu tudi naravnost izjavili, ker bi Cerkev s takšnim postopanjem sama sebe izdala 15). „Demandeur de notre Église qu'elle reconaisse la situation actuelle dans la R. P. F. de Yougoslavie comme légitime et le confirmer par un Concordat, ce serait demander qu'elle se renie elle-même et qu'elle signe son arrêt de mort“ (16) (Zahtevati od naše Cerkev, da prizna trenutni položaj v F. L. R. Jugoslaviji kot zakonit, in ga potrditi s konkordatom bi pomenilo od nje zahtevati, da sama sebe zataji in si podpiše smrtno obsodbo). V Sloveniji je ta duhovniški sindikat privzel ime „Društvo katoliških duhovnikov sv. Cirila in Metoda ljudske republike Slovenije“.

Glede Lampreta Jožeta (ki je bil že pred vojno od civilnih sodišč obsojen in izgnan kot komunist), Bajt Antona in Merca Viktorja, glavnih pobudnikov tega „društva ljudskih duhovnikov“, je koncilska Kongregacija 30. avgusta 1950 izjavila, da so zapadli izobčenju, ki je sveti stolici na poseben način pridržano.

Potem, ko je sveta stolica zavzela stališče do takšnih duhovniških sindikatov, so jo komunistične vlade in njene organizacije začele še bolj ostro napadati; toda sveta stolica je danes, kot je bila vedno, branik verske svobode. Visoko število duhovnikov, ki se kljub vsemu izsiljevanju, grožnjam in laskavim obljubam niso hoteli vpisati v Društvo sv. Cirila in Metoda, je dokaz za njih junaški „sentire cum Ecclesia“. Zato velja prav njim vse spoštovanje in ljubezen vernega ljudstva.

Tako imenovana liberalizacija Titovega režima, ki bi po zapadnem tisku morala spremeniti državljanske razmere v Jugoslaviji po prelomu z Rusijo in izključitvi iz Kominforma (junij 1948), se v Sloveniji v odnosu do Cerkev ni prav nič poznala. Prava istega meseca, ko je Tito obnovil zveze z Zahodom, se je v Ljubljani v dneh od 28. do 30. aprila 1949 vršil proces proti trem jezuitskim patrom: Ludviku Lederhas, Rudolfu Pate in Janezu Jauh. Zaradi njihovih uspehov pri fantih v izključno dušnopastirskem delu so jih zaprli, mučili in končno kot „vaticanske špijone“ obsodili na dolga leta ječe. Jezuitska cerkev v Ljubljani, katere notranjost je delo slavnega arhitekta Plečnika, je bila spremenjena v kinematografski atelje, vse premoženje Družbe Jezusove pa zaplenjeno.

V isto leto spada mučeništvo p. Valerijana Učak, priorja slovenske province nemškega viteškega reda. Samo za to, ker kongregacija nosi nemško ime, so ožigosali redovnike za „nemške agente“ in jih kot takšne tudi obsodili; pripomniti pa je treba, da je bil le eden od njih Nемец in še ta zelo star. Nič se

jim ni moglo očitati glede njihovega vedenja v času zasedbe; nasprotno, eden od njih, p. Norbert Klemen, je bil celo prvi kurat Mihajlovičevih četnikov na slovenskem ozemlju. P. Učak je bil pred vojno eden od stebrov karitativne delavnosti v slovenskih krajih in je bil znan po svojem brezpogojnem cerkvenem mišljenju. Med zaslišanji v dvorani je bil p. Učak telesno nespoznat in je kmalu v ječi umrl, potem ko je zaradi prestanega mučenja izgubil razum.

Njihova redovna cerkev, ena najbolj tipičnih v Ljubljani, je bila izročena nepomembni ložini starokatoličanov, ki so jo sestavljali v glavnem razporočenci. Zgledi treh jezuitov in p. Učaka pa seveda niso osamljeni primeri, čeprav značilni. Omenjamo jih, ker so zelo poznani 17).

Spravili so se predvsem na najbolj goreče duhovnike; že izključno apostolsko delo prinaša nevarnosti, zapor in celo mučenje. Zdi se, kot da hočejo biti ti procesi odgovor na prepoved Biltena, revije „ljudskih“ duhovnikov, ki jo je sveta stolica 12. aprila 1949 obsodila. (Na nek dogodek, ki se je zgodil prav tiste dni v Sloveniji, se nanašajo papeževe besede z dne 20. februarja 1949 o preganjanju Cerkve: „Ali more papež molčati, če gredo nekateri tako daleč, da kaznujejo duhovnika z ječo zato, ker ni hotel prelomiti najbolj svete in nekršljive tajnosti, tajnosti zakramentalne spovedi?“ 18)

Ker slovenski škofje niso hoteli odobriti duhovniškega društva sv. Cirila in Metoda, so brezbožni jožefinci 21. julija 1951 izdali zakon, ki je ukazoval duhovnikom, da si morajo oskrbeti posebno dovoljenje za poučevanje katekizma celo po cerkvah; dovoljenje, ki ga seveda njim neljubim duhovnikom niso dali.

Dne 26. novembra 1951 je ljubljanski administrator msgr. Vovk razposlal svojim duhovnikom okrožnico o poučevanju katekizma po cerkvah in domovih. V nemalo primerih je bilo za komunistično policijo zadosti, da je kakšen duhovnik to okrožnico prejel, in že je bil kaznovan. Državne oblasti so neprestano ovirale škofo Slovenije, da niso mogli ponatisniti katekizma za ljudske šole, ki ga tedaj ni bilo več mogoče dobiti. Tedaj je sv. stolica podarila škofu Vovku 10.000 izvodov v slovenskem jeziku. A čeprav je trgovinsko ministrstvo osrednje vlade v Beogradu dalo vsa potrebna dovoljenja za uvoz, je ljubljanska vlada izdajo zasegla z izjemo majhnega števila izvodov, ki so bili že prodani. Zaradi te prodaje je bil 7. januarja 1952 uprizorjen proces proti msgr. Vovku, ki je bil skupaj s škofijskim kanclerjem msgr. Francem Mrvecem obsojen na 50.000 dinarjev globe.

Niti dva tedna pozneje je bil isti škof Vovk na pastoralni vizitaciji na postaji v Novem mestu surovo napaden. Polili so ga z bencinom in obleki pri taknili ognja; samo hladnokrvnost škofa, ki se je z vso naglico oprostil že goreče suknje, se je zahvaliti, da ni živ zgorel. Ožganemu škofu je drhal kljub prisotnosti članov narodne milice onemogočila vsako zdravniško pomoč. Škofov napadalec je bil prijet in obsojen (17. februarja) na — 10 dni zopora, ker je „delal pod opravičevalnim vplivom upora proti reakcionarni duhovščini, narodnemu sovražniku“.

Za cerkvene osebe ni tudi v tako imenovanem osvobodilnem režimu nobene pravne zaščite več. Dne 21. septembra 1951 je bil umorjen duhovnik Valentin Oblak, župnik na Preski blizu Ljubljane. Vsevedna policija se ni pobrigala, da bi izsledila morilce. Časopisi so oblatili njegov spomin, ko so ga s podlim smešenjem uvrstili v kategorijo cerkvenih tatov. Toda ogromna množica vernikov, ki se je udeležila njegovega pogreba, je tako na slovesen način dala zadoščenje duhovniku, dvakratni žrtvi tistih, ki jih je javno mnenje imelo za zavratne morilce in krivce podlega zločina.

Septembra 1952 je bil obsojen na smrt 75-letni duhovnik Karel Gnidovec, žužemberški dekan, katerega so njegovi verniki otroško vdano ljubili; obtožili so dejanj, ki naj bi jih zagrešil med vojno; v resnici so ga pa le hoteli spraviti s poti zaradi velikega ugleda, ki ga je užival pri duhovščini in ljudstvu, in zaradi njegovega odločnega stališča glede Društva sv. Cirila in Metoda.

LJUDSTVO NE ODNEHA

Več kot očitno je, da hočejo komunisti predvsem onemogočiti zvezo slovenskih katoličanov s sveto stolico. Toda ogromna večina ljudstva in duhovščine prav dobro ve, kaj predstavlja zanje Petrova Skala. Brezštevilni napadi tiska proti Vatikanu bi bili zadosten dokaz, kako živo občutena in neporušna je zvestoba papežu.

Lahko je pisati: „Vatikanu zvesti duhovščini ni všeč, da se v naših šolah mladina ne more vzgajati v duhu praznoverja. Duhovniki, sovražniki našega ljudskega režima, ne morejo poučevati naše mladine ne v šolah ne v cerkvah“ (Ljudska pravica, 15. dec. 1951). Treba je zabeležiti to odkrito izjavo nasprotnikov, ker vsebuje razlog, zakaj se duhovščina ne more spuščati v kompromise z režimom, poleg tega pa kaže pravi obraz verskega preganjanja v Sloveniji.

Toda tudi veliko število učiteljev in profesorjev, ki predstavljajo vprav sloj ljudi, ki ga totalitarna država najbolj nadzoruje, ne sledi tej od komunistične vlade ukazani protiverski gonji. Kako si sicer razlagati tožbe Ljudske pravice z 23. februarja 1952, „da se mnogi učitelji prav nič ne brigajo, da bi prikazali v pravi luči izdajalsko politiko Vatikana?“ Tožbi sledi grožnja: „Zato pri nas ne bo več mesta za učitelje, ki se ne drže programov, temveč so naklonjeni poučevanju misticizma in obskurantizma, ki sta lastni Cerkvi“ (Slovenski poročevalec, 7. marca 1952). In zares je bilo marca 1952 iz srednjih šol v Mariboru izključenih 32 profesorjev in najbolj znanih dijakov.

Težak poraz je moral zabeležiti komunizem v svoji borbi proti sveti stolici z neuspehom, ki ga je doživel, ko je hotel organizirati neke vrste ljudsko glasovanje, s katerim naj bi ljudstvo odobrilo prekinitvev diplomatskih odnošajev med Jugoslavijo in sveto stolico, v decembru 1952. Samo nekaj malega komunističnih organizacij je poslalo v Beograd brzojavke odobravanja in soglasja. Ker je bilo predvideti, da bo pobuda klavrno propadla, tisk o stvari raje ni več govoril.

Gonja proti Vatikanu je dosegla svoj višek v času tržaške krize, v oktobru 1953. Komunistični režim je hotel narodnostno čustvovanje izrabiti proti sveti stolici in proti papeževi osebi. Toda slovenski katoličani so znali dobro ločiti med cesarskim in Petrovim Rimom in so tudi pod najtežjim pritiskom odrekli sodelovanje pri napadih proti papežu.

Vsi poskusi, izsiliti od škofov in duhovnikov izjave, ki bi vsebovale napade proti papežu, so se izjalovili; brezuspešne so bile tudi grožnje in dejansko proti njim izvršeni policijski ukrepi.

Mariborskemu škofu msgr. Maksimiljanu Držečniku so poškodovali rezidenco. Niti 80-letnemu cistercijskemu opatu iz Stične niso prizanesli; da bi ga prisilili k podpisu, so ponoči vdrli v njegovo čelico, in da bi ga uklonili, so pred njegovimi očmi grdo ravnali z dvema njegovima redovnikoma. Od agitatorjev nahujskana drhal je porušila župnišče v št. Vidu pri Stični, potem ko je župnika pognala ven.

Dokaz junaške zvestobe so dali zlasti tisti duhovniki, ki zaprti v ječah niso hoteli podpisati politične izjave o Trstu, ker je obsegala tudi žalitve proti pa-

pežu, čeprav jim je bila dana obljuba, da bodo spuščeni, če bodo podpisali. Inozemski opazovalci so mogli ugotoviti, kako množice na javnih zborovanjih, ki so bila organizirana za to priliko, niso odgovarjale geslom proti sveti stolici in papežu. In vendar so komunisti za uspeh takšnih demonstracij porabili ves državni in strakin aparat. Sicer je pa znano in je stvar taktike vsakega komunističnega režima, da meče na druge, zlasti na Cerkev, krivdo za svoje neuspehe.

Toda slovenski narod v zaupanju na pomoč svoje zavetnice Marije Pomagaj potrpežljivo prenaša vse trpljenje, stiske in preganjanje, ki hoče zadušiti vsako versko dejavnost in kakršnokoli javljanje krščanskega življenja. Narod se niti ne zaveda svojega junaštva, ker se mu zdi naravno, da mora trpeti; tako pišejo inozemski opazovalci.

Povratak Marijinih podob v narodni svetišči na Brezje (1947) in na Sveto goro (1951) se je kljub oviram od vlade sprevergel v prave ovacije, tako velika množica se ga je udeležila.

Ni nam treba omenjati, s kakšno otroško ljubeznijo sprejemajo ljudje svoje škofe, kadar gredo v razne kraje na pastoralno vizitacijo ali na birmo. Pogosto se je dogodilo, da so ljudje po 12 ur tešč čakali na svojega pastirja, ker mu je policija onemogočila, da bi prišel v kraj ob času, ki je bil za birmovanje določen. Ker so se prepogosto potovanja škofov spremenila v prave zmagoslavne pohode, je policija prepovedala, da bi se birmovanje vršilo kje drugje kot na sedežu škofije.

Kjer je le kaka možnost, narod na plebisciten način izrazi svoje prepričanje. Ko so bili 1946 stariši vprašani, če hočejo verski pouk svojih otrok v šoli, jih je 93% odgovorilo pritrdilno.

Pri ljudskem štetju 1953 je kljub pritisku oblasti 84,4% Slovencev izjavilo, da verujejo v Boga in s tem zabeležilo najvišji odstotek verujočih v glavnih zveznih republikah Jugoslavije.

Drug značilen dokaz katoliške zavesti Slovencev imamo v številu članstva celjske Mohorjeve družbe, ki jo je sedanji režim moral pustiti pri življenju že zato, ker so nacisti v času zasedbe barbarsko uničili vsa skladišča te slovenske katoliške založbe. Leta 1953, ob stoletnici ustanovitve, je Družba štela 65.000 članov, eno leto pozneje 75.000; leta 1955 pa že dobrih 81.000.

Da se zoperstavi vplivu te Družbe, je vlada pospeševala ustanovitev podobne konkurenčne založbe, ki je ob vsej državni podpori leta 1954 dosegla 47.000 članov, 1955 pa 50.000. Toda izgledi za 1956 so klavрни: zdi se, da so komunisti odločeni, da za vsako ceno onemogočijo katoliško usmerjeno delavnost Družbe sv. Mohorja, ko so po svojih tajnih agentih uspeli preprečiti redno tiskanje knjig v tiskarni, ki je last Družbe same.

V veliko vzpodbudo in opogumljenje za ves narod so bile prostodušne izpovedi vere najboljših predstavnikov slovenske kulture. Eden najbolj znanih sodobnih slavistov, profesor Franc Ramovš, tajnik slovenske Akademije znanosti in umetnosti, je pred smrtjo (1953) izjavil, da hoče pogreb po obredu rimske Cerkve. Vlada, ki je odličnemu znanstveniku določila pogreb na državne stroške, je morala spričo odločne volje vdove spoštovati zadnjo voljo pokojnika. Tako je končno le prišlo do cerkvenega pogreba, ki so se ga udeležili svojci in najožji znanci umrlega.

Enako je hotel verski pogreb znani skladatelj operne glasbe Mirko Polič, ki je tudi imel pogreb na državne stroške.

Znan je celo primer, da sta dva odlična univerzitetna profesorja brez strahu izpovedala svoje versko prepričanje in sicer v prisotnosti vladnih zastop-

nikov, brezbožnih militantov, in kljub temu, da je predsednik ljudske republike Slovenije, Miha Marinko, nekdanji rudar, hitel zagotavljati, da se danes na univerzi ne govori več o Bogu. Slovenec, Mirko Ros, profesor politehnik v Zuerichu, je ob prejemu častnega doktorata ljubljanske univerze v zahvalnem govoru odkrito govoril o Bogu, med ploskanjem skoro vse univerzitetne mladine.

Najodličnejši slovenski arhitekt Jože Plečnik je v neki podobni okoliščini (1952) podobno zaključil svoj govor.

Prav takrat ko je bila tako cvetoča katoliška dejavnost prisiljena k molku, je sveti oče izrazil svoje najvišje priznanje neki ustanovi, ki je bila rojena v Sloveniji, pa je sedaj zadobila v Cerkvi splošno pomembnost. Storil je to v častitljivem pismu, ki ga je 4. aprila 1951 naslovil na kardinala Tisserant-a, tajnika svete kongregacije za Vzhodno Cerkev, ob stoletnici „ex quo sodalitas a sancto Cyrillo et Methodio feliciter in Slovenia constituta est. Per diuturnum hoc temporis spatium tam magna haec sodalitas suscepit incrementa ut in Moraviam, Hungariam, in Croatiam et apud alias gentes, haud mediocri cum christianis nominis emolumento se propagaverit.“ Sveti oče pove, kako so nameni te bratovščine prejeli odobrenje Leona XIII. in Pija XI.

Papež izraža svojo bol, da je stanje tako zaslužne ustanove danes tako težko in to vprav v deželah „quas Cyrillus et Methodus apostolicis itineribus peragrarunt“. Ekonomskim težavam po vojni se je pridružila nova ovira: „Ecclesia nempe cernitur debita non frui libertate sua, idque saepenumero contingere ut catholicorum consociationes neque necessariis opibus, neque sponte agendi facultate polleant.“

Papeževo pismo se končuje z željo, naj vsi povzdignejo roke k Bogu s prošnjo „ut Slavorum gentes, in tot rerum agustis constitutae, avitam illam invicto animo retineant fidem quam olim Cyrillus et Methodius iisdem impertierunt; vel si ab ea misere discesserint, ut quantocius et quam libenter eam iterum amplectantur“ (19).

V tem pismu je znova od najvišje oblasti potrjeno posebno poslanstvo, ki ga skupaj z ostalimi katoliškimi narodi slovanskega sveta ima v sklopu vesoljne Cerkve slovenski narod.

Sveta brata Ciril in Metod sta učila tudi Slovence čutiti s Cerkvijo in sveto stolico. Naslov „apostolicus“ sta pridržala edinole za rimskega papeža in tako sta učila praočete današnjih Slovencev. Zvestoba Apostoliku je najbolj svojsko cirilmetodijsko geslo. To zvestobo prelepo izpričujejo najboljši sinovi slovenskega naroda v izrednih težkih urah, ki jih preživljajo.

O p o m b e :

- 1) Chronica Slavorum, S. I., c. 28—29; MGH SS XXI, 12.
- 2) Vita Methodii, c. 8, izd. Grivec, Acta Acad. Velehrad. XVII, 113.
- 3) Jaffé, Reg. Pont. Rom., izd. 1888, št. 2972, 2974.
- 4) Kirche und Kultur im Mittelalter, I, 400.
- 5) K. Štrekelj, Slovenske narodne pesmi, IV, 160—161, št. 7098 in 7099 (slov. izvirnega besedila nisem mogel dobiti; op. prev.).
- 6) Prim. Constantin Kempf S. J., Die Heiligkeit der Kirche im 19. Jahrhundert (1923), str. 101—102.
- 7) Jugoslavia, izd. Rizzoli, 1948, str. 11.
- 8) Vosnjak B., Unitas, 1946, str. 77.
- 9) L' Osservatore Romano, 11. okt. 1945.
- 10) AAS. XXXI, ser. II, Vol. IV, str. 390—391.

- 11) Prim. John La Farge, How Hitler tortures the Church in Slovenia, „America“, LXV, avgust 30, 1941, str. 565.
- 12) James Schwarzenbach, Jugoslawien, Olten 1948, str. 46.
- 13) AAS, XXXVII, ser. II, v. XII, 165.
- 14) AAS, XXXVII, ser. II, v. XII, 166.
- 15) Prim. Pismo škofovske konference v Zagrebu, od 25. sept. 1952.
- 16) La Documentation catholique (8. febr. 1953), t. L, str. 146.
- 17) Prim. Auburn Herbert, Religion under Tito, Impressions of a visit in July 1950, „The Tablet“, 1950, str. 144—155.
- 18) AAS, XLI, ser. II, v. XVI, str. 77.
- 19) AAS, XXXIII, ser. II, v. XVIII, 371—373.

v

ZBORNİK RAZPRAV TEOLOŠKE FAKULTETE V LJUBLJANI

(Izdala Teol. fakulteta v Ljubljani, 1962, 390 strani)

Anton Orehar, Argentina

„Članki, ki so zbrani v prvem tiskanem Zborniku ljubljanske Teološke fakultete kot zgolj cerkvene visoke šole, obravnavajo zelo različna vprašanja, čeprav je publikacija sama posvečena petstoletnici ljubljanske škofije in nosi letnico začetka II. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora... Knjiga kot celota je le zbirka člankov, v katerih rešujejo predavatelji Teološke fakultete najrazličnejša vprašanja svojih strok. Zato je Zbornik v pravem pomenu manifestacija znanstvenega prizadevanja na ljubljanski Teološki fakulteti v času po drugi svetovni vojni.“ (Urednikovo pojasnilo.)

1. Od 5. strani sledijo razprave. Prvi med njimi priobčuje **Stanko Cajncar**, dolgoletni dekan fakultete, „Svetost besede“ — kar je dejansko nagovor pri doktorskih promocijah. Slavi vrednost besede, ki je bila le v Besedi nezmotljiva, On je njen pravi Rabi, drugi smo bratje. Vsi naslovi so bolj imperativi, ki še niso uresničeni, kot pa indikativi nekih stalnih nespremenljivih dejstev.

2. **Maks Miklavčič**, profesor cerkv. zgodovine na fakulteti ima razpravo: „O zgodovinskih temeljih in razvoju ljubljanske škofije“ (7—31 str.). Izrecno posvečen jubileju te škofije. Škofije so med seboj enake v ustroju Cerkve, a vsaka ima svoj poseben pomen med ljudstvom. V luči zgodovine odloča bolj nego čas in obseg srečna povezava škofijskega občega poslanstva s posebnimi razmerami življenjskega prostora, kakor ga oblikuje tam bivajoče ljudstvo. Če se to doseže, škofija požene korenine. Jubilej ljublj. škofije odkriva, kako so nosilci dogajanja pojmovali svojo nalogo in jo izvedli, na drugi strani pa realnejšo stran dejanske učinkovitosti in stalne vrednote, ki jih odkriva nepristranska presoja z jubilejnega vidika. Danes moremo bolje soditi, kakor so sodili predniki. Poznamo posamezne dogodke o ustanovitvi in življenju škofije, manjka pa celoten pregled, celotna zgodovina krščanstva med Slovenci in pomena ljublj. škofije. Take zgodovine niso izdali za 400-letnico in zunanje okoliščine, posebej smrt dr. Lukmana, so bile vzrok, da taka zgodovina ni izšla za 500-letnico, čeprav so jo pripravljali. Zbranega je mnogo gradiva, treba bo obravnavati bolj notranje bistvo in ustroj tega dogajanja, ki ga je uravnaval ljubljanski škofijski sedež. Včasih so opisovali preveč le zunanje dogodke in prispevke k gospodarskemu in

socialnemu napredku. V oddelku Prehodna doba in njene naloge omenja in deloma ocenjuje posamezne pojave verskega življenja med Slovenci sploh in posebej v ljubljanski škofiji, kar omenja v zadnjem oddelku Ljubljanske škofije začetek in rast. Omenja zgodovinarje J. J. Benkoviča, J. Grudna, J. Turka, ki so pisali o začetku škofije. Pokaže pomen škofije v Ljubljani za celotno versko življenje med Slovenci, na kar je vplivala njena središčna lega in namen cerkvene ter svetne oblasti, ki sta jo že z ustanovitvijo imele. Ko omenja opravilo arhidiakonov in vpliv močnih osebnosti ljubljanskih škofov in gen. vikarjev, našteje vzroke rasti ljublj. škofije. V razpravi polemizira zlasti s Turkom. In sredi razprave o verskem življenju brez potrebe napravi pristranski izpad ob opisu razmer po prvi svetovni vojni, ko piše: „Našo cerkveno orientacijo je tako hromilo zagrizeno domače strujarstvo, da v krčeviti borbi za malenkostne oblike nismo več našli poti v svobodo, ki jo ustvarja duh.“

3. Jože Pogačnik, predavatelj cerkv. prava, prispeva: „Pripravo na veljajni zbor.“ Opisuje priprave na tridentinski in I. vatikanski cerkveni zbor, nato na II. vatikanski. Govori o namenu, ki ga je 25. jan. 1959 nakazal Janez XXIII. pri sv. Pavlu v Rimu: napredek katoliške vere in npravna obnova krščanskega ljudstva ter prilagoditev cerkvene discipline potrebam in metodam sedanjega časa. Iz pisma škofom: Ta slovesni zbor škofov bo Cerkev, ljubljeno nevesto Kristusovo obdal z novim sijajem in zbudil upanje, da bodo tisti, ki nosijo krščansko ime, pa so vendar ločeni od tega apostolskega sedeža, slišali glas božjega Pastirja in se vrnili v eno Kristusovo Cerkev. — Da ta zbor obrazu Kristusove Cerkve vrne preproste in čiste prvotne poteze in jo pokaže svetu tako, kakor jo je ustvaril njen božji Ustanovitelj. Sadov koncila bodo nedvomno v obilnejši meri deležni šele tisti, ki pridejo za nami. Drugače se je zgodilo, kot je napovedal: „Zato so predpriprave kljub kratkemu času temeljite in bodo dolge debate na koncilu kljub svobodnemu izražanju udeležencev izključene.“ Govori o pripravah na koncil, o slovstvu, ki obravnava koncil in vprašanja, ki jih čakajo, da se tam obravnavajo.

4. Franc Grivec, danes že rajni profesor za Cerkev in vzhodno bogoslovje, priobči: Cirilmetodijska ideja. Popisuje zgodovino stikov za razširjanje cirilmetodijske ideje, ki jih je začel s češkimi bogoslovci, prizadevanje za razširitev Slomškove bratovščine sv. Cirila in Metoda. Poudarja pomanjkanje strokovnega razumevanja za temelje cirilmetodijskemu gibanju. Slov. bogoslužje je le zunanja oblika ne pa vodilna misel tega gibanja. Poudari, da so Slovani samostojna skupina, enakopravna starejšim kršč. narodom, kar sta hotela sv. brata. In prav zato naj bi ne bila predmet boja med Vzhodom in Zahodom, ampak posredovalna skupina. Poroča o ustanovitvi velehradske akademije l. 1909, o mednarodnih kongresih za vzhodno vprašanje. Poroča o kontroverzi glede zanesljivosti „žitij“ ter s tem v zvezi o pravovernosti sv. bratov. Poroča o stikih, ki jih je imel s češkimi znanstveniki dr. Vajsom in dr. Vašico ter ruskim Aleksejem Maklecevom. Dokazal je zanesljivost „žitij“, pojasnil pojem „pradedne časti“. Omenja svoje knjige o sv. Cirilu in Metodu, omenja zveze tradicije sv. bratov in brižinskih spomenikov. Končuje: „Cirilmetodijska misel je pomembna za bogoslovno in slavistično znanost pa tudi za mednarodno razumevanje v duhu krščanstva in človečanstva.“

5. Vilko Fajdiga, profesor veroslovja, apologetike, ima razpravo: O odločilni vlogi volje pri verovanju. Pridružuje se drugim modernim avtorjem, ki hočejo zavreči očitke apologetiki, „da trmasto gradi svoje razumske dokaze in ji je bilo malo mar, ali bo kdo veroval ali ne, zato pa res ni našla poti do človeškega srca. Nekaj časa že se apologetiki trudijo pridružiti teoretični apologetiki

tudi praktično, dokazom za razum pridružiti še nagibe za voljo in tako poleg funkcije utemeljevanja krščanstva pridružiti, upoštevati še funkcijo pridobivanja za krščanstvo. In bo apologetika le pridobila na ugledu, in to je namen razprave. V lahkem slogu razpravlja in na koncu opozori na 3 nove knjige, ki vse poudarjajo, da ljudje zunaj Cerkve njo težko čakajo kot tako, ki bi imela srce za njihove sedanje stiske sveta, potem ji bodo sledili v nebesa do božje ljubezni, „ki človeka bolj in bolj kliče v svoj objem.“

6. Anton Strle: „Dogmatična teologija v službi človeka“. Najdaljši članek na predvečer II. vatikanskega koncila. Da bi se izpolnil cilj koncila: Orientirati Cerkev v prihodnost, zahteva tudi sodelovanje dogmatične teologije, katero moramo označiti kot refleksno, metodično, sistematično, v luči vere se vršče spoznavanje tega, kar nam razodene troedini Bog v Kristusu po Cerkvi. Teologija je po eni strani izraz življenja cerkvenega občestva in se v njej zrcali verska zavest Cerkve, z druge strani pa pod nadzorstvom in vodstvom učiteljstva Cerkve teologija jasni in očiščuje versko zavest vernikov.

Razprava hoče z ozirom na bližajoči se koncil podati bežen pregled o stanju in prizadevanju današnje dogmatične teologije ter pokazati njene perspektive za prihodnost. Pokazati njeno osnovno usmerjenost: Zanimanje za človeka, za njegove probleme in stiske, za njegovo lakoto po življenju. V dobi tistega humanizma, ki misli, da bo človek tem večji in svobodnejši, da bo tembolj neokrnjen, čimbolj temeljito se bo znebil Boga, v tisti dobi Cerkev z materinsko ljubeznijo in skrbjo, brez obsojanja in sovražnosti do kogar koli, zopet bolj jasno in zavestno kaže na Kristusa.

Navede nekaj splošnih potez današnje teologije z ozirom na voljo služiti človeku, govori o kerigmatiki, kot posebnosti v teologiji naše dobe v nasprotju s teologijo polpretekle dobe in se posebej dotakne nekaj teološkim tem, ki so v današnji dobi predmet posebne pozornosti in ki v primerjavi z dogmatiko prejšnje dobe prinašajo marsikatero novost, ali vsaj spremembo naglasov na posameznih dogmah. Podnaslovi: Odrprtost današnje dogmatike za probleme sodobnega človeka, Vloga cerkv. učiteljstva pri tem. „Nova teologija“, vračanje k virom, „Teilhardizem“. (Delo jezuita Teilharda de Chardina, ki teži k prilagoditvi krščanstva današnjim izvenkrščanskim miselnim tokovom.) Ekumenska teologija in vprašanje zedinjenja. Kerigmatika. Kerigmatična pridiga in kateheza. Težave današnje kerigmatične pridige ter njeni cilji. (Pridiga naj stalno teži za spreobrnjenjem, za obnovu krstne milosti.) Kateheza, njena kristocentričnost. Teologija božje besede (Duh poveličanega Gospoda in tudi poveličani Gospod sam dejavno navzoč ob oznanjevanju božje besede). Kerigmatična teologija. Nekatera posamezna vprašanja, ki so predmet posebnega zanimanja današnje dogmatične teologije (Cerkev, Kristus, problemi njegove človeške strani, sredništvo, zakramenti, stik s poveličanim Kristusom, socialna vloga zakramentov, o milosti, eshatologiji; proti pesimizmu in nihilizmu poudarja eshatologijo, zlasti univerzalne eshatologije). Te resnice poudarja zaradi principa, ki ga postavlja Guardini: „Nikdar se praksa ni obnovila iz gole prakse. Kajti živa dejavnost prihaja iz resnice; resnica pa mora biti spoznana.“ Postaviti Kristusa, živega, v Cerkvi aktualno živečega, v središče vere, teologije, oznanjevanja, kateheze, pa pomeni ustrezati potrebam časa.

7. Jakob Aleksič: „Sv. pismo včeraj in danes“. Dvajseto stoletje bo šlo v zgodovino kot doba odkritij v naravoslovju pa tudi kot stoletje „kraljice knjig“, to je sv. pisma. Z novimi odkritji se je zmanjšal prepad med SZ in NZ. Za poznanje evangelijev je potrebno poznanje SZ. Človek danes povprašuje po svetem

pismu, dokaz novi prevodi te svete knjige. Postalo je sveto pismo privlačno zaradi kontinuitete misli in življenjske bližine. Sv. pismo vabi človeka, naj prisluhne Bogu, pričakuje odgovora. Po p. Lys-u je sv. pismo „knjiga dinamične in aktivne teologije“. Bog se vključuje v tok človeških dejanj in dogajanj. To misel hoče osvetliti in razpravlja o splošnem pomenu biblične arheologije za sodobne biblične vede, govori o posebnosti hebrejskega mišljenja in poglobitnih hebrejskih predstavah o Bogu.

8. Vekoslav Grmič: „Osnove teologije strahu v evangelijih“. Takoj pove, da bo podal nekatere osnovne misli o tem vprašanju. Govori o strahu, kakor ga nam slikajo evangeliji, in pravi, da hoče prisluhniti Kristusovemu nauku in gledati njegov zgled. Potrebno da je govoriti o tem, ker je strah tisto doživetje, ki se zaradi močne eksistencialistične miselnosti in zaradi nekaterih zgodovinskih pojavov lasti vedno odločilnejše mesto v duševnosti sedanjega človeka. Dosedaj specifično teoloških razprav o strahu ni zasledil. Drugi katoliški teologi, med njimi Tomaž in Avguštín na raznih mestih obravnavata pojem strahu, ga skušata teološko razložiti, oziroma ocenjevati. Govori o teološkem pojmu o strahu, Kristusovemu nauku o strahu, Kristusovemu doživljanju strahu, Kristusovi zmagi nad strahom. Kristusov nauk in delo sta taka, da budita v človeku zaupanje v neskončno dobrega Očeta in preganjata neupravičen strah, zato pravi učencem ponovno: Ne bojte se. Obenem pa je Kristus zaslužil milost, da v povezavi z njim ravnamo po njegovem zgledu.

9. Andrej Snoj: „Novozavezna znanost v luči najnovejših bibličnih rokopisnih odkritij“. Z njemu lastno točnostjo rajni profesor Snoj popisuje biblična odkritja rokopisov, shranjenih v skalnih votlinah blizu Mrtvega morja. Leta 1947 so beduini ne daleč od studenca Ain Feška in razvaline Chirbet Qumran slučajno našli na davno pozabljene svetopisemske in druge rokopise, ki tako po obsegu kakor po starosti daleč presega vse, kar so arheologi do danes na tem polju odkrili. — Z druge strani pa so presenetili znanstveni svet z novico, da so v Gornjem Egiptu, blizu kraja Nag Ramadi, našli delavci pod puščavskim peskom celo skladovnico lepo ohranjenih, v koptskem jeziku pisanih papirusov, ki mečejo novo luč na postanek evangelijev in na prva najtemnejša stoletja krščanske zgodovine.

Govori o qumranskih odkritjih in njih pomenu za NZ, o zgodovini najdb, o rokopisnem zakladu, o starosti rokopisov, o razvalinah Qumrana, o qumranski družini, o qumranskem odkritju in NZ posebej o Janezu Krstniku, o prvi krščanski občini in Qumranu, o literarni sorodnosti teh rokopisov z NZ.

O egiptovskih rokopisih: Kako so bili odkriti, o njih vsebini, njih starosti, njihovem pomenu za NZ, o Tomaževem evangeliju, o „agraphah“ t. j. nezapisanih Jezusovih besedah, Nag-ha, adi in gnosticizem.

Qumranski rokopisi razširjajo znanje o miselnosti in religiozni višini predkrščanskega judovstva in Kristusovih sodobnikov, mečejo novo luč na zgodovinsko ozadje NZ, na jezikovne, moralne, verske razmere tistega judovstva, iz katerih je vzniknila prva krščanska Cerkev. Jasneje se pokaže podoba Kristusova in Cerkve.

Egiptovski rokopisi odpirajo nove poglede na polju proučevanja najstarejše zgodovine naših evangelijev in evangeljske tekstne kritike in upati je, da bodo v veliki meri pojasnili, kaj je bila gnoza in kakšno je bilo razmerje med gnosticizmom in Cerkvijo prvih stoletij.

10. Josip Jeraj: „Novejše metodične spremembe v obravnavanju moralne teologije“. Glavni očitek, ki jih moralni teologiji danes postavljajo, da je po lo-

črtvi od dogmatike, s katero je bila v sv. Avguštinu in sv. Tomažu združena, postala nauk o grehah, namesto da bi zgled Kristusov, postavljen kot osrednji nauk moralne teologije, hoja za njim pa cilj nadnaravnega življenja. V moralno teologijo, ki je postala preveč moralna filozofija, naravni etični principi, so prišla cela poglavja filozofije, pastoralke, psihologije in cerkvenega prava. Pozabila je pa preveč, da človek, otrok božji, kot tak ima velike pravice in dolžnosti. Poiskati mora nadnaravno ontološko utemeljitev moralnega delovanja pod vodstvom dogmatike, novozavezne eksegeze, cerkvenega učiteljstva. Uporabi mora tudi liturgijo. Govori o krščanskem življenju kot hoji za Kristusom, kaže na Kristusovo osebnost kot zgled katoliške nadnaravne osebnosti, ki dobi tako nov pojem, temelječ na bibliji, zlasti na sv. Pavlu. Omenja o predhodnikih te nove metode: Sailerju in Hirschegeju. Posebej pa govori o novejših zastopnikih in njih delih: L. F. Tillman: Handbuch der kathol. Sittenlehre, katere metodična osnova je „Hoja za Kristusom“ — B. Haering: Das Gesetz Christi. Učbenik, namenjen duhovnikom in laikom (preveden je tudi v španščino: La Ley de Cristo). — G. Ermecke: Kathol. Moraltheologie. — Vsem trem odličnim knjigam ostane še naloga, kako naj se nadnaravna, ascetična plat ter kazuistična plat, ki je nujna za spovednike, tako vskladita, da bo moralni nauk služil duhovni rasti krščanske osebnosti ter strokovnemu pouku spovednika.

11. **Janez Janžekovič:** „Tomaževo srečanje o Ollé-Lapruneom in Blondelom ob prvih načelih — intelektualizem in voluntarizem“.

Ugotovi, da je sv. Tomaž kot magister teologije napisal učbenik za začetnike bogoslovja, ni pa izdelal podobnega učbenika za modroslovje. Šele sulpicianec G. Boulliat je izdal „Thesaurus philosophiae thomisticae, ki podaja vse sholastične modroslovne panoge, kar so zgolj načrtno razporejeni odlomki iz Tomaževih spisov. Nakaže razprave o temeljih Tomaževega modroslovnega nauka: Kaj je resnica, Ali nam je resnica dostopna in kaj je znak, da smo jo dosegli. Prva načela kot najboljši primer izvestnih spoznanj, njihova vloga v znanosti. — V zadnji točki razpravlja o nazoru francoskega katoliškega misleca Ollé-Laprune, zlasti o vlogi volje pri sprejemanju resnice. Sv. Tomaž govori o assensus, Ollé-Laprune o assensus et consensus. Ko je Tomažu z umskim pristankom resnica sprejeta, Ollé-Laprune meni, da mora tudi povsem razvidnim resnicam, kakor so prva načela, ki jih razum nujno sprejme, volja odreči svoj pristanek. Poglavja, ki posebej zanimajo teologa. Zaključuje glede sprejema npravne resnice: Dolžnost, ki jo ima slehernik, je, ne delati ovir resnici. Ob njem vstane njegov učeneč Blondel, ki pravi, da resnica ni zrnata, da bi bilo možno najti najprej en del, ki bi bil prava dokončna resnica in nato še drugega in tretjega, temveč je resnica celostna, neskončna in zato v tem življenju nedosegljiva. Tudi prva načela niso vzvišena nad vsak dvom. Prvih načel ne dobimo iz izkustev, ampak so transcendenčnega značaja. Nevarna je ta pot, ker se pogreza v skepticizem. Na ugovore je popravil svoje mnenje, ko odgovarja, da so načela sama po sebi sicer resnice, ki so dokončno razvidne, ki prisilijo razum, da jih sprejme. Same na sebi, ne pa quod nos. Prizna, da velja načelo protislovja za iskustvene pojave, pa samo, kolikor so deležni bitja. Prizna kasneje splošno vrednost, brezpogojno izvestnost, ontološko veljavo nujnih resnic in prvih umskih načel.

Vpliv volje na razum je nedvomen, toda zagoneten. Volja ne more storiti, da bi razum na to, kar tako jasno vidi, kakor so prva načela, ne dal svojega pristanka. Nikdo izmed nas ne more, pa naj ima še tako močno voljo, hkrati, ko ve, da je Bog, postati za pol ure resničen nevernik, potem pa spet iskren vernik. To ni samo npravno nedopustno, ampak tudi nemogoče. Enako nemogoče je pa

seveda tudi to, da bi nevernik postal v hipu iskren vernik, temveč zato, ker hoče. Danes se na splošno dopušča, da more biti tudi izobražen drugoverec — bona fide. Prva načela so razvidna in sama na sebi izsilijo pristanek, ni pa razvidno vse, kar je na njih zgrajeno.

12. Anton Trstenjak: „Psihoterapevtični pogledi na človeka“.

Ko analizira besedo psihoterapija, ki more pomeniti ali zdravljenje z dušo ali zdravljenje duše, ugotovi, da se psihoterapija v zadnjih desetletjih uveljavlja kot splošna metoda pri zdravljenju človekovih psihoalitičnih bolezni, razvija pa se tudi v samostojne psihološke in medicinske, zlasti psihiatrične, psihosomatične sisteme. Če govorimo o različnih psihoterapijah, jih ne razlikujemo morda po medicinskem ali psihološkem izhodišču, marveč po šoli, t. j. po filozofskem in svetovnonazornem izhodišču ter osnovah, na katerih je postavljena. Prvo osnovo in metodični prijem za psihoterapijo je dal S. Freud s svojo psihanalizo, za njim pa njegova učenca „odpadnika“, Alfred Adler in C. C. Jung — vsak po svoje, z individualno oziroma analitično psihologijo. V nasprotju do individualne psihologije se je razvila posebna psihoterapija medosebnih odnosov (Sullivan) in „skupinska terapija“ z Morenovo „psihodramo“. Ljudje okrog založbe Hippokrates v Stuttgartu spajajo zapadno psihoterapijo z „vzhodno modrostjo“, z jogo in krščansko mistiko, iz česar je J. Schulz razvil svojo teorijo „avtogenega treninga“. Po drugi svetovni vojni je nastopil dunajski zdravnik Viktor Frankl s svojo „logoterapijo“, ki jo je podkrepil s samostojno filozofijo in ki zato pomeni povsem novo psihoterapevtično šolo. Nekateri danes psihoterapijo povezujejo tudi z eksistencialistično filozofijo, ki pa je po drugi strani tudi sama preprejena s psihoanalitično miselnostjo, tako da je s tem miselni krog zopet sklenjen.

13. Dr. med. France Debevec: „Psihonevroze in dušni pastir“.

Analizira psihonevroze, nakaže vzroke, našteje pojave: hipohondrijo, prisilno doživljanje, neumesten strah, posebej pojave na npravstvenem področju. Omenja posebej skrupoloznost kot motnjo mentalnega značaja: skrupoloznost. Govori o zdravljenju in obrambi pred tem pojavom, ki mora zajeti duha in telo. Omenja psihoterapijo, zlasti katoliško, dušo in telo zajemajočo, posebej v ZDA poskušano sodelovanje v tem pogledu med zdravnikom in dušnim pastirjem. Za zdravljenje potrebni naravni in nadnaravni pripomočki. V duhovno razvrjeni sodobnosti so množični psihonevrotični pojavi v znatni meri posledica odmika od Boga, niso prizadeti le slabi, ampak tudi dobri. Nravno zdravje je prvi pogoj notranjega miru. Ni zadosti duhovniku le opozarjati, da ti ljudje pretiravajo svojo težavo, temveč mu je dati tudi pozitivna navodila: sprememba dosedanjega načina življenja, počitek, fizično delo duševnim delavcem. Dvigniti samozavest, zupanje v lastno moč, jim pojasniti bistvo tegob. Naj ne jemljejo resno svojih predstav o manjvrednosti ti bolniki, naj si ne predstavljajo življenja hujšega kot je. Navadno je pri teh pojav spolne občutljivosti, in jim je treba razložiti, da so eno občutje, predstave, drugo pa duša in odločanje, ki šele prinese krivdo, oz. moralno odgovornost. Pri močnih bolnikih se pojavijo depresije, ki imajo lahko posledico samomor, brez neposrednega npravnega zadolženja.

14. Vinko Močnik: „Pomen in smisel Pravca 6 Zbornika C. P.“

(Vis et significatio can. 6 CIC). Razpravlja o kan. 6., ki ureja razmerje Kodeksa do starega prava, bodisi pisanega, bodisi nepisanega, analizira mnenja različnih avtorjev in ugotavlja, da kan. 6 ureja razmerje do obojnega.

15. Roman Tominec: Ars rediviva. Opisuje umetnost barvnega stekla, njega zgodovino, sedanost. Posebej opisuje dve fr. kapeli: sester dominikank v Vence.

v nizkem pogorju nad Nizo, delo Henri Matisse-ja, ter zdraviliško kapelo v Assyju, pod Mont Blancem, delo Georges Roualt .Potem med Slovenci omeni Miha Maleša ter bolj podrobno opiše delo akad. slikarja Staneta Kregarja v baziliki Matere Milosti v Mariboru, sv. Cirilu in Metodu v Ljubljani, v Sodražici in Šmartnem pri Tuhinju.

16. **Josip Demšar:** „Črka je mrtva, duh oživlja“. Govori o tem, da bo katehetovo vzgojno delo pomagalo njegovim učencem do življenja milosti, če se mu posreči, da s pravilnim metodičnim psihološkim postopkom svojemu delu vdihne življenja, ki ga pouk mora imeti. O potrebi nazornega pouka je govoril že sv. Avguštin, omenja kot moderno prelomnico katehetski kongres v Muenchenu 1957, Dunaju 1912 ,naše slovenske izdaje veroučnih knjig v tem smislu, zadnje čase pa izdaja novega velikega nemškega katekizma. Katehet mora ob še tako dobrem učbeniku sam prirediti primerno za otrokovo duševnost.

17. **Vilko Fajdiga:** „Jubileji misijonske znanosti“. Govori o jubileju Misijske fakultete na Gregorijani, ki je slavila 25-letnico obstoja. Inštitut za misijonsko znanost v Muenstru 50-letnico, prav tako je slavila 50-letnico revija „Zeitschrift fuer Missionswissenschaft. Za vse jubileje so izšle posebne publikacije ,na Inštitutu v Muenstru pa je bila posebna prireditev 1961. Omenja, da je na Gregorijani bilo 90 doktorskih disertacij iz misiologije, na Inštitutu v Muenstru je bilo promoviranih 23 kandidatov in izdanih 34 znanstvenih del.

18. **Maks Miklavčič:** „Hermogenes-Hermagoras“. Govori o legendah, ki so podlaga sedanjim lekcijam v brevirju za praznik sv. Mohorja in Fortunata, dosedanjih zavetnikov ljubljanske škofije. Le legenda je trditev o apostolskem izvoru Ogleja. Pismi Pelagija I. odločno zavračata apostolski izvor. Legenda je nastala po l. 452 in pred 533. Resničnost o Hermagoru, Hermogenu je razčistil Svetozar Rittig, ki je po posvetu z Buličem in Zeilerjem ugotovil, da je večina mučencev v Ogleju tja prenesena iz Sirmija. Sirmijske mučence so nato proglasili za oglejske, Mermogena in Fortunata pa so šele tam predstavili v apostolsko dobo in Hermogena preimenovali v Hermagoro. Rittigovo rešitev so splošno sprejeli krščanski arheologi, hagiografi in drugi zgodovinarji. Obširneje je zdaj očrtal vrsto sirmijskih in oglejskih mučencev Lanzoni. Omenja razpravljanje avstrijskega arheologa R. Eggerja, ki je pokazal, da Oglej ni imel nobenega Hermagora, ampak je to sirmijski Hermogenes. Nedvomno sta Hermogenes in Fortunat klerika cerkve v Singidunu (Beogradu), mučena na sirmijskih tleh l. 304, 23. avgusta. Njune kosti so odnesli s seboj romanski begunci, ki so se l. 409 umaknili iz Sirmija v Akvilejo. Po teh ugotovitvah so sestavljene nove lekcije o Hermogenu Hermagoru, Fortunatu; tako sta ta dva svetnika trdno izpričana mučenca, in ljublj. nadškofija jih je pridržala kot druga zavetnika, da tako ohrani zvezo s preteklostjo.

19. **P. R. T.:** „Poročilo o razstavi 'Uporabne sakralne umetnosti' ob priliki 500-letnice ljubljanske nadškofije“.

Obsegala je sakralni tekstil od l. 1920 do 1962. Prav tako liturgično opremo: izbor svečnikov, kadilnic, aspergilov, kelihov, ciborijev, relikviarijev, ostenzorijev, piksid ter monštranc, krstni pribor in vse ono, kar je najbolj značilno in kar je mogoče prikazati s slikami ali diapozitivi. Marsikaj slovenske umetnosti je odšlo na Hrvaško, Srbijo ali Makedonijo. Vsega skupaj je razstava obsegala 152 eksponatov. Veliko načrtov so delali Vurnik, Plečnik, St. Kregar. — Razstavo je v 4 dneih obiskalo 4078 oseb.

20. **Marijan Smolik:** „Teologija in Slovenci“.

Prvi točen pregled slovenske teologije je napisal prof. Grivec za Diction-

naire de theologie catholique, l. 1955. — Ob jubilejnih slovesnostih 500-letnice ljubljanske škofije je bila urejena knjižna razstava teoloških spisov slovenskih avtorjev. Razstava je bila omejena na znanstvena dela in le izjemoma so določili, da sprejmejo tudi poljudnoznanstveno, katehetično in pridigarско literaturo. Zastopani so bili vse teološke discipline in vsi pomembnejši avtorji. Poudarek so dali zgodovini ljubljanske škofije na častnem mestu, teološka fakulteta pa je na tej razstavi prvič javnosti prikazala svoje več kot 40-letno delovanje. Bila je razstava razdeljena v dva dela: starejši v semeniški knjižnici, novejši del v zbornici teološke fakultete.

V semeniški knjižnici, za starejši del, so bili sledeči oddelki:

1. Dela teologov slovenskega rodu; 2. dokumenti o bogoslovnih šolah v Ljubljani in šolanju ter delovanju Slovencev na tujih univerzah; 3. neslovenski verski tisk, ki je nastal v Ljubljani, ali je bil tiskan za potrebe ljubljanskih cerkva. — Teološko znanje so na Slovenskem do l. 1462 črpali iz skupnih evropskih virov. Z nastopom ljubljanske škofije je nastalo središče kot pogoj za nastanek teološke šole.

Novejši del je bil razvrščen v sledeče skupine: 1. Cerkevna zgodovina, zlasti ljublj. škofije na častnem mestu; 2. delovanje teološke fakultete; 3. slovenski prevodi sv. pisma in slov. teološke revije; 4. po posameznih disciplinah dela slovenskih avtorjev, ki so delovali na slovenskih in tujih bogoslovnih šolah.

Zanimivo, da razstava ne omenja ne med profesorji, ne pisatelji rajnega ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, tudi tu je ostal pozabljen; pač bi mogli vsaj tu ostati zgodovinsko točni.

Vera med akademsko mladino v Jugoslaviji

Jugoslovanski sociologi so zadnja leta izvedli nekaj zaninivih anket, med njimi eno o veri med akademsko mladino v Jugoslaviji.

1. Anketa je zajela okoli 4.000 akademikov (točno 3889), ki so jim zastavili vprašanja, kako gledajo na socializem, na vero, tradicijo, narodnost itd. Del ugotovitev te ankete bodo kmalu objavili. Doslej nam je iz ankete dostopnih le nekaj podatkov; druge morajo še preveriti, če odgovarjajo resničnemu položaju.

2. Od teh akademikov, ki so v anketi odgovorili na vprašanja, je bilo po njihovem družinskem izvoru 59,9% pravoslavni (iz pravoslavni družin), 30,2% katoličanov, 4,6% muslimanov in 4,5% ateistov. — Od njih se je sedaj izjavilo, da pripadajo kaki veri:

8,9% za pravoslavje, 8,9% za katolicizem, 1,8% za muslimanstvo; 76,3% pa je izpovedalo, da so brez vere.

3. Njihovi točnejši odnosi do vere: 2,8% veruje v Boga in tudi spolnjujejo verske dolžnosti; 9,9% verujejo, toda verskih dolžnosti ne spolnjujejo ali jih spolnjujejo le neredno; 15,8% ne verujejo, toda spolnjujejo verske dolžnosti (!), nekateri redno, drugi neredno; 21,6% ne verujejo in tudi verskih dolžnosti ne spolnjujejo; 43,7% so do vere sovražno razpoloženi.

4. Opozarjamo na razliko, med številom akademikov, ki pripadajo kakšni veri (19,8%, zgor. pod 2), in številom tistih, ki priznavajo, da verujejo (12,8%, zgor. pod 3).

5. Akademiki, ki se izjavljajo za katoličane:

19% verujejo in tudi izpolnjujejo verske dolžnosti;

56% verujejo, a verskih dolžnosti ne spolnjujejo ali jih izpolnjujejo le ne-redno;

pri pravoslavni akademiki sta ta dva odstotka 10,5% in 39,5%

6. Iz tega izluščimo zanimivo ugotovitev: Če so akademiki pravoslavne družinskega izvora številčno še enkrat močnejši od akademikov katoliškega izvora (59,9% in 30,2%, zgor. pod 2), pa je odstotek akademikov, ki verujejo in spolnjujejo verske dolžnosti, med katoličani skoro še enkrat višji kot med pravoslavni (19% in 10,5%, zgor. pad 5).

7. Vernost akademikov po različnih narodnostih:

Verujejo in spolnjujejo verske dolžnosti: 8% slovenskih akademikov, 4,2% hrvaških, 1,9% srbskih, 1,3 macedonskih in črnogorskih akademikov.

Veruje, ne glede na verske dolžnosti: 19,9% slovenskih akademikov, 24% hrvaških, 8,5% srbskih, 8,3 macedonskih in 4,8% črnogorskih akademikov.

8. Veri sovražni akademiki: 32,9% slovenskih akademikov, 33% hrvaških, 46,9% srbskih, 47,8 macedonskih in v 66,6% črnogorskih. Na Hrvaškem in v Sloveniji, ki sta katoliški deželi, je torej odstotek vernih dijakov mnogo višji (gl. zgor. 7), odstotek veri nasprotnih pa znatno nižji, ko v drugih republikah Jugoslavije.

9. Vera po različnih fakultetah:

Na medicinski in farmacevtski fakulteti se je izjavilo: 9,6%, da so pravoslavne vere, 12,2% da so katoliške vere. Na ekonomski in pravni fakulteti je 7,5% pravoslavcev in 7% katoličanov. Ateistov je med slušatelji medicine in farmacije 67,1% na ekonomski in pravni fakulteti pa kar 79,8%.

10. Organizirani in neorganizirani akademiki: Odstotek vernih akademi-

kov je mnogo manjši med člani Zveze komunistov (0,8%) kot med nečlani (17,8%). Prav tako je odstotek veri nasprotnih akademikov mnogo večji med člani Zveze komunistov (73%) ko med nečlani (32,1%).

11. Vernost akademikov po socialnih slojih:

Iz kmečkih družin akademikov 11% vernih, iz delavskih družin 14% vernih, iz obrtniških družin 15,6 vernih iz uradniških družin 15,3% vernih.

Prav tako je tudi največji odstotek veri nasprotnih akademikov med kmečkimi sinovi (47%); med sinovi delavskih družin je teh 42,2% iz obrtnih družin 35,6% in iz uradniških družin 38,4%.

12. Zakaj ne verujejo? Odgovarjajo:

76,2% zaradi nasprotja med vero in znanostjo,

9,7% zaradi vpliva šole;

8,3% zaradi vpliva doma,

1,8% vpliv mladinske organizacije,

1,2% vpliv prijateljev.

13. Akademiki ateisti do vere drugih:

Ateisti bivši katoličani odgovarjajo: 57,6% ne gojijo v srečo nikakega nasprotstva in sovražnega razpoloženja do vernih; 33,1% akademikov pravi, da je treba vernim pomagati, da se osvobode verskih predsodkov; 7% akademikov pa je za odločno borbo proti veri.

Pri akademikih bivših pravoslavcih so ti odstotki: 45,3% za prvi odgovor, 40,9% za drugi in 12,4% za tretji odgovor.

14. Nekaj pripomb:

Iz te ankete še ne moremo izvesti dokončno veljavnih zaključkov. Le nekaj pripomb naj dodamo.

Ali se z mladino, ki veruje in spolnjuje verske dolžnosti, na univerzah morda ne postopa drugače, ko s tisto, ki ne veruje? Ali so ti odgovori res vsi iskreni? Manjka nam potrebnih podatkov, da bi mogli odgovoriti na ta

vprašanja. Če je res, da vera med mladino na visokih šolah zelo nazaduje, kot ugotavlja anketa, kako naj si razložimo, da je med to mladino v Jugoslaviji vedno več duhovniških in redovniških poklicev?

Iz ankete je razvidno, da so dekleta bolj naklonjena veri kot fantje. Dalje, da je nazadovanje katolicizma manj izrazito kot pravoslavlja. Med katoličani je tudi manj veri sovražnih kot med

pravoslavni. Če je katolicizem tako pokazal večjo moč v boju proti pritisku brezboštva, moramo to pripisovati njegovi jasni, dosledni načelnosti. V dobi velikih socialnih sprememb proti veri, ki se naslanja samo na navado in tradicijo, nevarnost, da bo propadla pod vplivom industrializacije, urbanizacije, derokratizacije vzgoje itd.

(Po Informations Catholiques internationales, Paris, 1963, priredil G. Mali)

PASTORALNA KONFERENCA

slovenskih duhovnikov v Buenos Airesu, zadnjo sredo v novembru 1963

Snov za obdelavo:

1. Strah in zmeta pri sklenitvi zakona

Andrej je v veseli družbi spoznal Ano, živo, zelo lepo, a lahkomišelnost deklet. Med njima je prišlo do tovarštva, ki se je izražalo v objemih, poljubih in enkrat sta v lahkomišelnosti mimogrede zagrešila tudi spolno zvezo.

Andrej se je ob tem zamislil in zresnil, ker je videl, da to nikamor ne vodi, ker dekleta zaradi njenega značaja ne misli in nikdar ni imel namena poročiti. Zato je sedaj pretrgal vse zveze z njo.

Ana pa mu je zagrozila s samomorom, če je ne poroči. A Andrej vztraja pri svojem. Pozneje pa se mu Ana oglasila s pismom, ki v njem pravi: Od tebe sem takrat zanosila. Takoj me poroči, če ne boš pred Bogom odgovoren za smrt dveh bitij: moje in otroka.

Andrej je v zadregi in si ne zna pomagati. Išče rešitve pri spovedniku. Ta ga pouči, da je dolžan poročiti Ano, češ, da samo tako more popraviti škodo, ki jo ima dekleta, ki je z njim zanosila.

Andrej se žalosten vda in Ano poroči. A po poroki mu ta sama kmalu prizna, da v resnici ni noseča. Nekaj časa živita skupaj. A ona se je potem zagledala v drugega, Andreja pustila in odšla k ljubimec.

Vprašanja:

- Ali je fant v vesti dolžan poročiti dekleta, ki je z njim zanosila?
- Kdaj je zakon iz strahu in zmete neveljaven?
- Ali je tu Andrej privolil v zakon (ki bi se ne bil poročil, ko bi bil vedel, da nevesta v resnici ni noseča)?
- Kaj Andreju po vsem preostane?

2. Liturgična snov: Kaj so votivne maše? Katere maše iz misala se morejo opravljati kot votivne?

Rešitev teh kazusov, ki bo podana na konferenci, bo tudi objavljena v prihodnji številki našega glasila.

Nova pot (Glasilo Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov SRL), Ljubljana 1963.

Št. 1. (64 strani) je izšla v drugi polovici aprila. Prinaša prevod okrožnice „Mater et Magistra“, brez kake druge tvarine. Pred začetkom prevoda je čez celo stran na boljšem, umetniškem papirju fotokopija prve strani Acta Apostolicae Sedis, ki kaže uvod originalnega, latinskega besedila okrožnice. Prav tako je za konec prevoda fotokopija zadnje strani latinskega teksta.

Št. 2 — 4 (160 strani: 64 — 224). Ima tole vsebino: Stanko Cajnkar, Temeljne ideje. — Maks Miklavčič, Zgodovinski pogled na cerkvene zборе. — Stanko Canjkar, Drobne zanimivosti o 2. vatikanskem koncilu. — J. Janžekovič, Blondelova trilogija (tretji del: Dejanje I.). — Stanjko Cankar, Dr. Andreju Snoju v spomin. — Stanko Canjkar, Življenje delo in smrt dr. A. Snoja. — Karel Rahner, Duhovnikova vera danes (prevod iz nemščine). — Janez Kmet, Amerikanec Anže. — Fr. Govekar, Spomin na Djakovo, Sremske Karlovice in Stično.

Poleg teh glavnih prispevkov ima številka ostalo snov razdeljeno pod tale zglavja:

Iz krščanskega sveta. Omenja nekaj zanimivosti in aktualnih problemov, ki se danes pojavljajo v krščanskem svetu.

Med novimi knjigami. — Poročila o nekaterih domačih in tujih knjigah.

Naši pokojniki. — Kratke oznake v zadnjem času umrlih slovenskih duhovnikov, članov CMD.

Društvene vesti. — Nekaj kratkih obvestil in opozoril, namenjenih članom CMD.

Iz našega društvenega življenja. — To zglavje je pred poročili o umrlih. Poroča o delu CMD. To snov je včasih prinašal poseben, od Nove poti ločen „Organizacijski vestnik“, pa je sedaj

ta organizacijska tvarina vključena v to strokovno-ideološko glasilo CMD.

Pod naslovom „Konkretne smernice za naše delovanje“ (str. 212) določa te smernice za delo v l. 1963:

1. Delo med nečlani. — „To je temeljna naloga v vsem društvenem delovanju. Vsako priliko moramo izrabiti za to delo. Skrb za nečlane mora biti neprestana in temeljita. Trenuten neuspeh nas ne sme narediti malodušne.“

2. Delo za novo pogodbo o socialnem zavarovanju, z namenom, „da bi bili zavarovani tudi tisti duhovniki, ki niso vstopili v naše vrste.“

3. Povečanje števila naročnikov Nove poti. — „Število naročnikov nečlanov je zelo majhno.“ „Velika večina nečlanov pa nove poti ne bere, ker jo pač izdaja CMD“. „Sedaj nam še vedno ostaja od naklade 1000 izvodov okoli 250 izvodov.“

4. Društveni sestanki. — „Pogled po naših sestankih je večkrat zelo žalosten. Velja, kar je bilo že nekje zapisano: Prišli so, poslušali in odšli. Od takih članov pa človek res ne more veliko pričakovati.“

5. Vsakoletni tečaji. — „Nekateri jih ne vzamejo dovolj resno.“ „Letos sta predvidena dva taka tečaja, zato bo lažje odločiti se za enega ali drugega.“

6. Širjenje publikacij CMD med ljudstvom. — „V našem stanu pa je tudi nekaj takšnih, ki niti ne vedo, da je n. pr. izšel Krščanski nauk 2 in lansko leto 3. Niti ne berejo majhnega lista Naša zadruga, kjer so vse naše knjige naprej napovedane in so v njih odlomki iz posameznik knjig. Ne brigajo se niti za naročilnice, ki jih pošiljamo vsem slovenskim duhovnikom.“

7. Buditi društveno zavest. — „Še vedno je nekaj takih med našim članstvom, ki se bojijo kjer koli povedati, da so člani CMD, četudi so že v 14. letu društvenega življenja. Zato je nujno potrebno, da z vsako bojaznijo in strahom prenehamo. Smo člani svojega stanovskega CMD in tega se ne bojimo priznati.“

Martin Pečarič, župnik v pokoju, je v starosti 85 let umrl v Stični 21. maja 1963. Rodil se je 8. jan. 1878 v Metliki in po končanem bogoslovju služboval kot kaplan Boštanju, šmihelu pri Novem mestu in na Krki. Od l. 1912 je bil župnik v Podkraju pri Vipavi, od l. 1918 do 1954 pa na Lipoglavu. Oo. cistercijani so mu izkazali veliko dobroto, ko so ga vsega onemoglega vzeli v oskrbo. Tudi pokopan je v Stični.

P. Viktor Sedej DJ, misijonar, je umrl v Kalkuti 22. junija 1963. Rodil se je 5. septembra 1902 v Veliki Ligojni pri Vrhniku očetu kovaču in je šel v Ljubljano študirat, ker je oče menil, da je za kovača preslaboten. Ko pa je po odlično dovršeni maturi 16. maja 1923 prišel v ljubljanski noviciat, so se bratje v kuhinji čudili njegovi telesni moči. V filozofiji na Bavarskem v Pullachu je hišni minister sodil, da mu močni magister Sedej zaleže več ko par volov. Bil pa je tudi bistrega duha. Največ časa je porabil s branjem v čitalnici in postal kakor živ leksikon. Po filozofiji je odšel l. 1928 v Travnik za prefekta. Rad je nadomestoval kateragakoli profesorja. Dijaki so ga ljubili, ker so se pri njem veliko naučili; tako zanimivo je predaval in pripovedoval.

Želel je odpotovati v misijone. Dne 4. decembra 1932 je v Ljubljani v cerkvi sv. Jožefa prejel misijonski križ in 8. decembra odpotoval v Indijo. Tam je pod Himalajo v Kurseongu štiri leta študiral bogoslovje. Na dan Marijinega darovanja, 21. novembra 1935 ga je škof p. Mih. Perier DJ, posvetil v mašnika in tam je nato mirno v krogu slovenskih misijonarjev (Podržaja, Udovča, šmita) obhajal novo mašo.

Po končanih študijah je župnikoval v Morapaju, kjer je skrbel za 18 šol, popravil cerkev in uredil pastirovanje.

Nekaj let po vojni je bil v Bošontiju, Satkiri in l. 1953 v kolegiju Sitagatha, kjer je mogel voditi šolo za poljedelstvo. Pozneje je spet pomagal v Morapaju, nazadnje pa vodil samostojno misijonsko postajo v Bajdjapurju, dokler ga ni bolezen pregnala, to je do lani.

Dne 15. avgusta 1940 je napravil slovesne obljube; 12. marca 1956 je prestopil kalkutsko provinco; zaradi boleznih je lani prišel domov in obiskal svoje na Vrhniki in sobrate na Slovenskem. Ker ni bilo več upanja, da bi ozdravel, se je vrnil v Indijo, kjer je v Kalkuti 22. junija 1963 pobožno v Gospodu zaspal.

P. Ludovik Lederhas, DJ, je umrl v Mariboru v rezidenci Družbe Jezusove 27. junija 1963. Rojen je bil 12. aprila 1892 v Ljubljani, v mašnika posvečen 22. junija 1915. Kot svetni duhovnik je deloval v škofji Loki in pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Leta 1922 je stopil v noviciat Družbe Jezusove v Ljubljani. Bil je lepo število let urednik Glasnika Srca Jezusovega, vnet pospeševatelj Apostolstva molitve in prav posebno skrben za lepoto hiše božje. Kot superior ljubljanske rezidence Družbe Jezusove je preskrbel po Plečnikovih načrtih lepi glavni oltar v cerkvi sv. Jožefa. Od l. 1957 je deloval v Mariboru, vedno za delo vnet, prijeten zaradi svoje srčne dobrote in vsele narave. Pokopan je bil v Mariboru 29. junija.

Umrl je dne 14. junija 1963 **Alojzij Peček**, župnik v Pečah, star 71 let. Rodil se je v Robu in bil po končanem bogoslovju kaplan v Tržiču, St. Janžu in Stopičah, deset let župnik v Adlešičih, od l. 1939 pa župnik v Pečah. — Okrožnica ljubljanske nadškofije podaja o njem tole odkrito in dobrohotno oznako: Bil je dober katehet in govornik, skromen in blagega srca, po zna-

čaju nekoliko hudomušen in šaljiv. Vse življenje ga je borila velika slabost, bolezen in pokora — nagnjenje k pijaci. Jožef se je in premagoval, včasih uspešno včasih neuspešno, a nikdar ni izgubil poguma. Ljudje so videli njegovo dobro voljo in jo znali ceniti. Njegovo privatno veselje je bilo zanimanje za metulje, hrošče in gobe, v čemer je bil pravi strokovnjak.

Jožef Rehar, duhovni svetnik, dekan velikonedeljske dekanije, upokojeni župnik in t. č. vikar-namestnik, umrl v starosti 71 let dne 14. febr. 1963 pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji.

Mihael Barbič (celovška škofija), zlatomašnik, bivši župnik v Ravnah na Koroškem, star 78 let umrl v Pečnici na Koroškem dne 15. febr. 1963.

Milan Slaje, župnik pri Sv. Cirilu in Metodu v Lorainu pri Clevelandu. USA umrl dne 27. okt. 1962.

V starodavni župniji Slavina pri Postojni je dne 1. aprila 1963 umrl lepe smrti tamkajšni dolgoletni župnik Martin Gorše. Rodil se je 20. julija 1892.

V nedeljo, 21. julija 1963, je umrl msgr. Janez Kalan, župnik v Knežaku; smrt ga je doletela na prižnici med slovesnim govorom, ki ga je imel med zlato mašo Franca Kovačiča v Trnju pri Pivki. Pokojni je bil rojen 1894 v Škofji Loki.

Dne 1. julija je umrl v furlanski fari Qualso g. Pij Kolino. Rodil se je v vasiči Tera v Terski dolini v Benečiji.

Novice od povesod

RIM

Slomškov proces. Dne 10. okt. 1962 so bili sv. kongregaciji obredov izročeni spisi božjega služabnika Antona Martina Slomška. Po predpisih cerkvenega zakonika je nato mariborski škof imenoval za postulatorja pri procesu dr. Franca Šegulo, duhovnika Mariborske škofije, ki je že vložil prošnjo za začetek procesa. Dr. Šegula je med okupacijo domovine dovršil bogoslovne študije v Rimu in je sedaj tam v službi na tajništvu papeške univerze De propaganda fide.

Ciril-Methodovo proslavo so imeli v Rimu živeči Slovenci pod okriljem versko-kulturnega društva „Slomšek“ 5. maja 1963 v spomin 1.100 letnice prihoda sv. bratov med slovanske narode. Sv. mašo je imel kardinal Marella ob asistenci mons. dr. Jezernika in dr. Paval Robiča ter slovenskih duhovnikov in bogoslovcev, ki študirajo v Rimu. Po maši je bila v dvorani, kjer

imajo Slovenci navadno svoje prireditve, spominska proslava. Udeležili so se je tudi hrvaški in slovaški predstavniki. Govorila sta jezuitski asistent p. Anton Prešeren, kardinal Marella in prof. dr. Rafko Vodeb. Vmes so bile primerne slovenske slovaške in cerkvenoslovanske pevske točke. Po proslavi so imeli zbrani rojaki družabno prireditev, ki je ob dobri postrežbi ter petju slovenskih pesmi potekla v najlepšem razpoloženju.

V Germaniku sta bila iz domovine že sedaj dva slovenska bogoslovca iz mariborske škofije. Za novo šolsko leto 1963-64 prideta dva nova slovenska gojenca iz ljubljanske nadškofije in tretji prav tako za ljubljansko nadškofijo iz Argentine. Ta je Stanko Žakelj, abiturient državne gimnazije v Adrogué pri Bs. Airesu in gojenec škofovega zavoda v Adrogué. Iz Argentine je odšel z ladjo 6. sept. 1963.

Na gregorijanski univerzi je pro-

moviral za doktorja g. Franček Prija-
telj. Čestitamo!

SLOVENIJA

Uradno obvestilo o smrti nadškofa
Antona Vovka v Okrožnici nadškofij-
skega ordinariata v Ljubljani 1963,
štev. 9:

Na poti zemeljskega življenja je
prišel do konca v nedeljo, dne 7. julija
ob 21,35 Ribičev Anton iz Vrbe, ljub-
ljanske nadškofije Ribič

Msrgr. A N T O N V O V K NADŠKOF LJUBLJANSKI

V mašnika je bil posvečen 29. juni-
ja 1923, v škofa pa 1. decembra 1946.
V soncu in senci življenja mu je svetilo
geslo: V Gospoda zaupam.

Leži na mrtvaškem odru v dvorani
škofijskega poslopja do torika, 9. julija,
ko ga bodo ob 16. uri prenesli v stolni-
co sv. Nikolaja. Tam bo naslednje do-
popodne, v sredo 10. julija ob 9. uri slo-
vesno mrtvaško opravilo, pogreb pa
isti dan popoldne ob 16. uri na Žalah
v Ljubljani.

Na izrečno in odločno željo pokoj-
nika se venci hvaležno odklanjajo.

V Ljubljani, dne 8. julija 1963.
Nadškofijstvo ljubljansko in
Stolni kapitelj ljubljanski

Pokojni nadškof Anton Vovk je pred
smrtjo še prejel prav na dan 40. oblet-
nice svojega mašniškega posvečenja, 29.
junija od svetega očeta tale brzojav:

Tvoj bližnji jubilej 40-letnice maš-
ništva je sv. očetu prijetna priložnost,
da ti očetovsko čestita za vse tvoje
skrbno dušnopastirsko delo. Njegova
svetost ponižno prosi Boga, da te na-
polni z nebeško milostjo in lajša bole-
čine tvoje bolezn, tvojo čredo podpira
in posvečuje, svoje molitve pa potrjuje
z apostolskim blagoslovom, ki je poro-
stvo njegove naklonjenosti do tebe. —
Kardinal Cicognani.

Za voščila se je pok. nadškof tako-
le zahvalil:

Za očetovske in tolažilne čestitke
ob 40-letnici mašništva se iz vsega srca
zahvaljujem. Ne majhne bolečine
moje bolezn rad prenašam v božjo
čast, za sveto božjo Cerkev, za srečen
uspeh koncila in po namenu novokro-
nanega sv. očeta. — Anton, nadškof
ljubljski.

Uprava nadškofije. S smrtjo nad-
škofa Antona Vovka je bila ljubljans-
ska stolica izpraznjena. Vodstvo nad-
škofije je po cerkvenem pravu prešlo
na stolni kapitelj. Ta pa mora voliti
kapitularnega vikarja in ekonoma. Na
seji dne 11. julija 1963 je ljubljanski
stolni kapitelj po cerkvenih predpisih
izvolil za kapitularnega vikarja in eko-
noma naslovnega škofa irenopskega
in kanonika dr. Jožefa Pogačnika. Ta
je po predpisih ZCP pred kapitljem iz-
molil veroizpoved.

Sv. stolica je po smrti nadškofa
Antona Vovka imenovala za apostol-
skega administratorja ljubljanske nad-
škofije dr. Jožefa Pogačnika, bivšega
pomožnega škofa, ki je bil po smrti
nadškofa postal kapitularni vikar nad-
škofije.

Ob smrti nadškofa Antona Vovka je
sv. oče poslal naslovnemu škofu dr. Jo-
žefu Pogačniku sožalno brzojavko.

Ob bolezn pokojnega papeža Jane-
za XXIII. so mu vsi slovenski ordina-
riji poslali 29. maja skupen brzojav, ki
v njem izražajo svojo žalost zaradi
njegove bolezn in mu zagotavljajo
molitve za njegovo ozdravljenje. Brzo-
jav je podpisal ljubljanski nadškof An-
ton Vovk.

Ob smrti papeža Janeza XXIII je
ljubljski nadškof poslal kardinalske-
mu kolegiju v Rim sožalno brzojavko.
V imenu kardinalskega kolegija se mu
je z brzojavnim odgovorom za to zah-
valil kardinal Masella.

Ob izvolitvi novega papeža Pavla
VI. je ljubljanska nadškofija sv. očetu
takoj poslala brzojavno poklonitev in
vdanostne izraze nadškofa, pomožnega
škofa, stolnega kapitlja, duhovščine in
vernega ljudstva.

V ljubljanski stolnici je bila na praznik sv. Cirila in Metoda, 7. julija 1963 od devetih slovesna proštna biserna pontifikalna maša, z dovoljenjem sv. stolice v staroslovanskem jeziku.

Skupna proslava na Brezjah. Spored skupne proslave ne Brezjah na nedeljo po velikem šmarnu, 18. avgusta, je bil določen tale: V soboto zvečer ob 19 govor prevziš. pomožnega škofa, sedaj kapitularnega vikarja; procesija z lučkami, nato sv. maša z ljudskim petjem. V nedeljo ob sedmih zjutraj dekanjska proslava radovljiške dekanije: govor in maša z ljudskim petjem. Ob devetih govor msgr. Vilka Fajdiga, nato škofova pontifikalna maša, pri kateri poje več gorenjskih cerkvenih pevskih zborov. Po maši zahvalna pesem.

Teološka fakulteta v Ljubljani je po smrti dr. Grivca razpisala mesto predavatelja osnovnega in vzhodnega bogoslovja. Kompetenti naj bi do 1. oktobra t. l. predložili dekanatu fakultete (Ljubljana, Poljanska c. 4) svojo prošnjo in znanstvene spise.

Za voditelja Apostolstva sv. Cirila in Metoda v ljubljanski nadškofiji je bil imenovan dr. Anton Čepon, stolni kanonik.

Papeževa sveča je za mariborsko stolnico prispela 24. febr. 1963. Tam je gorela ob nedeljah in praznikih in posebej ob slovesnosti za 1.100-letnico prihoda sv. bratov med Slovane, Mariborski škof se je sv. očetu zahvalil s posebnim pismom.

Sv. obredna kongregacija je postavila za druga dva patrona mariborske škofije sv. Cirila in Metoda (na prošnjo škofa z dne 9. marca 1963).

Dne 14. marca 1963 se je v Zagrebu začel in formativni postopek za beatifikacijo Vendelina Vošnjaka, frančiškanskega redovnika. Doma je bil iz mariborske škofije, pa je kot redovnik živel in deloval na Hrvatskem in deloma v Rimu.

Zlatomašniki mariborske škofije v letu 1963:

Bohak Jakob, župnik in dekan Sv. Marjete pri Rimskih Toplicah.

Malej Ignac, upok. župnik, Trbojne.
Medved Anton, župnik, Sv. Vid pri Grobelem.

Štiglic Franc, upok. župnik, Rečica ob Savinji.

Turk Miloš, župnik in dekan, Ljubno ob Savinji.

Slovenske škofije so:

Ljubljana, nadškofija, administrator dr. Jože Pogačnik, 590.000 vernikov, 281 župnij, 430 duhovnikov;

Maribor, škofija, škof dr. Maks Držečnik, 660.000 vernikov., 268 župnij, 400 duhovnikov;

slovenski del goriške škofije, ap. administratura, mons. Mihael Toroš, 115.000 vernikov, 142 župnij, 122 duhovnikov;

slovenski del tržaško-koprske škofije ap. administratura, mons. Albin Kjuder, 100.000 vernikov, 63 župnij, 63 duhovnikov.

V vsej Jugoslaviji je 6 nadškofij, 13 škofij in 4 ap. administrature:

Nadškofije so: Ljubljana, Zagreb, Beograd, Zader, Sarajevo, Bar.

Škofije: Maribor, Banja Luka, Djakovo, Dubrovnik, Hvar, Kotor, Krk, Križevci, Mostar, poreško-puljska škofija, Senj, Split, Šibenik.

Administrature: Goriška, tržaško-koprska, Bačka, Banat.

Najmanjše škofije Jugoslavije so: po številu vernikov Kotor (9.000 vernikov, 29 župnij, 27 duhovnikov); po številu duhovnikov Bar (15 duhovnikov, 19 župnij, 23.000 vernikov); po številu župnij Beograd (13 župnij, 27 duhovnikov, 50.000 vernikov).

Osebnne spremembe v ljublj. nadškofiji

Za oficijala nadškofijskega sodišča v Ljubljani je bil imenovan stolni kanonik dr. Anton Čepon. Stanko Hribšek SDB, je bil sprejet v kler ljubljanske nadškofije in mu je bil dovoljen štirimesečni dopust. P. Simon Čeh OFM, je bil potrjen za kaplana v žup-

niji Marijinega oznanjenja v Ljubljani. (Okrožnica, 25. apr. 1963.)

Karel Rupnik, žup. upravitelj v Hotiču, se je kot upokojenec naselil pri cistercijanih v Stični. Za soupravitelja župnije Hotič je bil imenovan Vladimir Jereb, župnijski upravitelj v Kresničah. (Okrožnica, 28. maja 1963.)

Anton Karo je bil na lastno prošnjo razrešen službe spirituala v bogoslovnem semenišču v Ljubljani; za novega spirituala je bil imenovan Jožef Vesenjak, župnijski upravitelj v Šoštanju. Franc Pavalec, kaplan v Trnovem v Ljubljani, je bil imenovan za upravitelja župnije Sv. Trojice v Tržišču. Jožef Zrim SDB, kaplan v Škocjanu pri Novem mestu, je postal upravitelj te župnije in soupravitelj Bučke. Anton Ternar SDB, je bil nastavljen za kaplana v teh dveh župnijah. Valter Dermota SDB, je imenovan za kaplana na Rakovniku v Ljubljani. P. Jakob Bijoi OFM, in p. Simon. Čeh OFM, sta nastavljena za kaplana v Mošnjah z delokrogom na Brezjah. (Okrožnica, 30. jul. 1963.)

Franc Mihelčič, salezijanec, je bil imenovan za upravitelja župnije v Mostah v Ljubljani. Jožef Urbanek, salezijanec, imenovan za kaplana na Kodeljevem v Ljubljani. Dr. Ivan Veider, župnijski upravitelj v Stari Loki, je bil imenovan za župnijskega upravitelja v Pečah. Stanko Hribšek, duhovnik ljublj. nadškofije, je postal upravitelj v Stari Loki. Karel Papež, kaplan v Grosupljem, imenovan za upravitelja na Lipoglavu. Anton Bohinc, kaplan v Zagorju ob Savi, imenovan za kaplana v Šmarju s sedežem v Grosupljem. Stojan Novak, upravitelj na Lipoglavu, postal upravitelj v Hotiču. Stanislav Mehle, upravitelj v Žužemberku, imenovan za upravitelja v Št. Janžu. Janez Krivec, kaplan v Trebnjem, imenovan za upravitelja v Žužemberku. Za kaplane so bili nastavljeni: doktor Franc Susman v št. Vidu nad Ljubljano, Anton Hostnik, kaplan v Metliki, v Smlednik, Danijel Kaštrun, v Trebnje, Ciril Merzelj v Toplice, Jožef šu-

štaršič v Trnovu v Ljubljani, Janez Voljč v Metliko, Marijan Zupanc v Zagorje ob Savi, Janez Žagar v Dobropolje.

Osebnne spremembe v mariborski škofiji

Györköš Štefan, župni upravitelj v Kostrivnici in upravitelj dekanije Rogotec, je bil imenovan za soupravitelja pri Sv. Petru na Medvedjem selu. Jereb p. Remigij, upokojeni župnik vikar iz Ormoža, se je naselil v Slovenski Bistrici. Kores Ivan, župnik v Selnici ob Dravi, je bil razrešen souprave župnije Sv. Marija v Puščavi. Oblak Janez župnik pri Sv. Lovrencu na Pohorju, je bil imenovan za soupravitelja župnije Sv. Marija v Puščavi. Pučnik Anton, biseromašnik in župnik pri Sv. Petru na Medvedjem selu, se je odpovedal župniji in stopil v pokoj.

Verski tisk v Sloveniji v l. 1962

Za novomašnike novomašna vabila v 2000 izvodih.

Za ljubljanski misijon 47.500 vabil in 14.000 enobarvnih podobice ter nekaj tisoč večbarvnih.

„Večja količina“ večbarvnih razglednic za Veliko noč.

Krščanski nauk III v 50.000 izvodih.

Druga izdaja molitvenika V občestvu združeni v 100.000 izvodih.

Cerkvena ljudska pesmarica v 6000 izvodih; samo besedilo pa je izšlo v 50.000 izvodih.

Družinska knjižica v 50.000 izvodih za potrebe škofijskih ordinariatov.

Slomškove podobice z besedilom molitve za beatifikacijo v 100.000 izvodih.

PRIMORSKA

Msgr. Anton Santin, imenovan za nadškofa. To imenovanje je prišlo tržaškemu škofu s posebno bulo ob 25-letnici, kar je msgr. Santin sprejel vodstvo tržaške škofije.

Stoletnice rojstva msgr. dr. Ivana Trinka so se spomnili Beneški Sloven-

ci. Tej obletnici je bil posvečen večer Slovenske kulturne akcije v Argentini.

V nedeljo 30. junija je pel novo mašo v farni cerkvi Sv. Petra ob Nadiži g. Jožef Čedermac, doma iz Petjaha, popodružnice Sv. Petra. Zadnja nova maša v tej fari je bila leta 1863.

Dne 21. julija je v cerkvi Srca Jezusovega v šentlenarski župniji imel zlato mašo g. Jožef Kjačić, brat pok. msgra. Boža Kjačića, kanonika goriškega kapitlja. Zlatomašnik je župnik v Kozci.

Kulturni večeri v Katoliškem domu v Gorici. — 20. nov. 1962 je predaval č. g. Vinko Zaletel s Koroške. Z modernimi sredstvi je v besedi in sliki predstavil življenje svetniškega škofa Slomška, otvoritev II. vatikanskega koncila v Rimu in delo pok. prof. Mirka Fileja (njegovo delo s pevsкими zbori in njegov pogreb).

Na dan sv. Lucije (13. dec.) je prav tam bil kulturni večer, na katerem je ime skioptično predavanje doberdobski župnik č. g. Breclj Bogumil o potovanju po Italiji od Benetk do Neaplja in o verskih ter kulturnih zanimivostih, ki jih vidiš na tej poti.

V nedeljo 20. januarja 1963 so gostovali na kulturnem večeru v Gorici Rojančani z lepo podano igro Cvrček za pečjo, dramatzirano po Dickensovi knjigi istega imena.

Naslednji kulturni večer na nedeljo katoliškega tiska, 3. febr. 1963, je bil posvečen katoliškemu tisku. Uvodni govor je imel msgr. Franc Močnik, urednik Katoliškega glasa, o izrednem pomenu tiska v našem času. Namesto navadnega kulturnega večera je bilo v nedeljo 3. marca 1963 praznovanje obletnice Katoliškega doma v Gorici. Zjutraj je imel sv. mašo pri sv. Ignaciju na Travniku č. g. Jože Jurak, ki je svoj govor navezal na to obletnico. Popoldne pa je bila v Katoliškem domu spominska akademija s pevsкими nastopi in predavanjem tajnika dr. Kazimirja Humarja, ki je pokazalo pomen in bogato delovanje Katoliškega doma.

Za naslednji kulturni večer je spet

prihital v Gorico č. g. Vinko Zaletel z zanimivim skioptičnim predavanjem o Braziliji in njenih kulturnih in pragozdnih zanimivostih. G. predavatelj je imel ob tem obisku Goriške predavanje tudi v Doberdodu in Števerjanu.

V Sv. Križu pri Trstu so 29. decembra 1962 proslavili stoletnico smrti škofa Slomška. Na uspehi proslavi je bil na sporedu tudi govor č. g. Stanka Janežiča, ki je v kleni besedi in barvni sliki živo pokazal plodovito življenje velikega slovenskega škofa.

Msgr. dr. Rudi Klinec, nadškofijski kancler v Gorici, je 18. dec. 1962 obhajal svoj srebrnomašniški jubilej. Izobraževal se je bil v Bologni in Rimu ter študij zaključil z doktoratom iz cerkvenega prava. Službo nadškofijskega kanclerja vrši že od l. 1945 pod nadškofi Margottijem, Ambrosijem in Pangrazijem.

Vzgojni tečaj v Gorici se je vršil od 12. od 17. marca 1963 v prostorih Katoliškega doma. Predavanja sta vodila dr. Maks Šah in msgr. dr. Lojze Škerlj iz Trsta. Slovenska mladina se je tečaja pridno udeleževala.

Za pripravo na Veliko noč v Gorici je imel č. g. Jože Jurak v cerkvi sv. Ignacija na Travniku ob petkih postne govore, ki so jih naši ljudje pridno obiskovali in hvaležno poslušali.

Konec maja in v začetku junija 1963 so bile v Gorici različne slovesnosti v proslavo 50-letnice goriškega malega semenišča, ki ga je bil l. 1913 tam odprl nadškof Sedej. Dogodek je bil velikega pomena za versko življenje v deželi. Saj so iz tega semenišča izšli skoraj vsi mlajši duhovniki goriške nadškofije. Tudi stavba sama je še vedno najlepši okras Gorice.

Goriška mladina je v nedeljo 13. maja 1963 poromala k Mariji na prijaznem otoku Barbana sredi graške lagune. Sv. mašo je imel števerjanski župnik č. g. Oskar Simčič, petje in skupno molitev je vodil msgr. Močnik, govoril je šempolajski župnik č. g. Mirko Mazora. Po cerkveni slovesnosti so imeli v prostorni dvorani pri cerkvi še predavanja

v proslavo treh jubilejev: 100-letnice kronanja barbarske Marije, 100-letnice smrti škofa Slomška in 1100-letnico prihoda sv. Cirila in Metoda med Slovane.

Nova maša v Rojanu. Rojanska cerkev je na sv. Petra in Pavla prvič doživela čast, da je v njej bilo posvečenje kar petih tržaških novomašnikov. Med njimi je bil tudi domačin iz Rojana č. g. Franc Vončina, ki je končal tržaško bogoslovje. Ta je pel novo mašo v domači župni cerkvi v Rojanu naslednji dan 30. junija. Slavnostni govor je imel dr. Sanko Janežič. Nato je bilo v Marijinem domu novomašno kosilo, ki se je razvilo v pravi družinski praznik. Saj je bila v Rojanu to prva nova maša po 40 letih.

Goriški in tržaški Slovenci so slovesno obhajali 1100-letnico prihoda sv. Cirila in Metoda med slovanske narode prav na njun praznik v nedeljo 7. julija 1963. Izbrali so si za to vas Padriče na Krasu, ker je njena cerkvice posvečena našima slovanskima apostoloma. Sv. mašo je daroval ob tej priložnosti č. g. Franc Vončina, letošnji novomašnik iz Rojana, ki je prisotnim podelil tudi novomašniški blagoslov. Po sv. maši je bila pestra in bogata jubilejna akademija z zborovskim petjem in slavnostnim govorom prof. Vinka Beličiča, dramatskim prizorom slovenskih dijakov in nastopom slovenskih skavtov.

Stolni vikar v Gorici dr. Humar je tam obnovil Fantovsko Marijino kongregacijo, ki je bila nekdanj pod vodstvom bivšega travniškega kaplana č. g. Mirka Mazore tako cvetoča. Bo sedaj že dve leti, kar se fantje številno zbirajo na rednih mesečnih sestankih.

400-letnico prve Marijine družbe so v Gorici slovesno obhajali. Proslavo so priredile Marijine družbe iz Gorice, Trsta in Rojana. Cerkvena slovesnost je bila v goriškistolnici ob navzočnosti goriškega nadškofa Pangrazija in številnih goriških in tržaških duhovnikov. Po zahvalni pesmi v cerkvi je sledila slavnostna akademija v dvorani Katoliškega doma. Jubilejni govor je imel msgr.

dr. Rudi Klinec, ki je podal zanimivo zgodovino goriških in tržaških Marijinih družb. Sledile so deklamacije, petje in dramatski prizori. Zaključno „Zmagala si...“ je z združenimi pevskimi zbori zapela vsa dvorana.

KOROŠKA

Letošnji slovenski novomašniki: Karel Schoenberg, rojen 14. februarja 1939 v Kranju; nova maša 14. julija 1963 v Beljaku, St. Martin. Andrej Kajžnik, rojen 3. decembra 1936 v Svatnah pri št. Jakobu v Rožu; nova maša 7. julija 1963 v Svatnah. Franc Hudl, rojen 28. septembra 1938 v Globasnici; nova maša 14. julija 1963 v Globasnici.

Letošnji srebrnomašniki: Pavel Kanauf, ki je deloval v župnijah Železna Kapla, Rožek, št. Jakob v Rožu, Kolbnitz, Sagritz, St. Ulrich a. d. Goding, št. Ilj na Dravi 12 let in od 1957 v Kapli ob Dravi.

Maksimilijan Stindl je pastiroval v Tinjah, Kamnu, Štebnu pri Globasnici, Gradesu, v Rožeku in na Brnci, kjer je že od leta 1946.

Franc Brunnik je oskrboval v svojih duhovniških letih: Hodiše, žel. Kaplo, Čače, št. Pavel na Zilji, Gozdanje, Šteben pri Globasnici, Kamen, Pliberk, Šmarjeto pri Velikovcu in od leta 1955 Kotmaro ves. Leta 1957 je postal dekanijski svetnik.

Dr. Pavel Zablatnik je gradil božje kraljestvo v št. Lenartu, Šmarjeti pri Velikovcu, Pokrčah, Zelinjah, Pliberku, Šmiklavžu ob Dravi, na Golšovem in od leta 1961 naprej v Otmanjah.

P. Ciril Demšar, ki je deloval kot misijonar v Celju in v Ljubljani-Moste, v Italiji in Argentini, od leta 1955 naprej v Avstriji na Dunaju-St. Severin, od leta 1961 pa v naši škofiji v Dvoru in Lipi.

Jože Mihelič, ki je delal za božjo čast v zagrebški in mariborski škofiji, v naši škofiji pa v Sagritzu in od leta 1954 v St. Johann am Forst.

Ivan Matko je vršil svojo duhovniško službo v Ljubljani-Rakovnik. Od le-

ta 1949 v Spittal-Drau, v Tinjah, Glinjah, Bajdišah in v Selah.

17. julija je obhajal svoj srebrni jubilej dekan Kristo Srienc. Postaje njegovega dušnopastirskega delovanja so bile: Pliberk, št. Lips, Hohenfeld, Malta, Globasnica, šteben pri Globasnici, Žitara ves, Kazaze in Šmihel pri Pliberku.

Slomškova proslava v Celovcu

V nedeljo 25. nov. 1962 je priredila Krščanska kulturna zveza v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu slavnostno akademijo v počastitev stoletnice smrti škofa A. M. Slomška. Pri pripravi akademije so sodelovali Družba sv. Mohorja, Akademija slovenskih bogoslovcev, slovensko učiteljstvo, Zveza pevskih društev in Koroška dijaška zveza. Proslave so se udeležili naši rojaki iz vseh predelov Koroške. Med drugimi so bili navzoči tudi prelat dr. Rudolf Blüml, kanonik Aleš Zechner, ravnatelj slovenske gimnazije dr. Joško Tischler, državni poslanec dr. Ludvik Weiss, urednik lista „Družina“ dr. Jože Premrov, ki je zastopal apostolskega administratorja msgr. dr. Mihaela Toroša iz Nove Gorice ter izredno veliko slovenskih koroških duhovnikov.

Predsednik Krščanske kulturne zveze prof. dr. Pavle Zablatnik je v glavnih obrisih najprej nakazal pomen slavnostne akademije. Nato je govoril zastopnik krške škofije prelat dr. Rudolf Blüml, ki je orisal Slomška kot škofa. Zatem je dr. Jože Premrov prebral pozdravno pismo mariborskega škofa kot tudi pzdraz ap. administratorja dr. Mihaela Toroša. Ravnatelj Valentin Vavti je lepo orisal Slomška kot učitelja. Dekan Kristo Srienc pa je predstavil Slomška kot duhovnika slovenskega ljudstva. Kanonik Aleš Zechner je poudaril pomen Družbe sv. Mohorja za slovensko ljudstvo, bogoslovec Jože Kopeinik je predočil Slomška kot bogoslovca in spirituala v celovškem semenišču, župnik Tomaž Holmar je naglasil pomen Slomškove pesmi, ki je še danes živa med našim ljud-

stvom, predsednik Koroške dijaške zveze Matevž Grilc pa je navzočim zagotovil, da njeni člani delujejo med koroškimi Slovenci po zgledu velikega škofa in domoljuba A. M. Slomška.

Slavnostni govornik prof. dr. Valentin Inzko je navzočim jedrnato in nazorno podal lik Slomška kot človeka, škofa in Slovenca, ki se je ves posvetil delu in ljubezni za svoje rojake.

Nato so z bogatim in pestrim programom nastopili drug za drugim pevski zbori „Jakob Petelin-Gallus“, mladinski zbor dveh Mohorjevih dijaških domov, moški zbor dijakov Mohorjevega dijaškega doma. V izredno uspelem nastopu so izvajali tudi veliko Slomškovih pesmi. Veliko zaslugo za tak uspeh in globok odmev v srcih vseh navzočih ima pevovodja prof. dr. Franc Čigan.

Člani Koroške dijaške zveze so zelo posrečeno deklamirali Sardenkovo deklamacijo Slomšek. Nepozaben bo vsem ostal Kunčičev prizor Od zibeli do groba, zlasti še nedeljska šola, ki so ga prikazali dijaki Mohorjevih dijaških domov.

Poročevalec v „Družini“ zaključuje o tej uspeli proslavi: „Za vsakega udeleženca je bila akademija veliko kulturno doživetje. Nikoli bi ne mislil, da je kaj takega mogoče prirediti v Celovcu. Nastop naše koroške mladine nam je vsem vлил veliko upanja, da bo hodila naša mladina zavestno in neustrašeno po poti, ki jo je nakazal veliki škof in Slovenec Anton Martin Slomšek.

Ob izidu okrožnice „Pacem in terris“ so koroški Slovenci poslali sv. očetu izraze zahvale z obljubo zvestobe Cerkvi. Državnemu tajništvu pa so poslali tole izjavo: „Koroški Slovenci, zbrani na zborovanju Narodnega sveta koroških Slovencev, dne 16. aprila 1963 v Celovcu, pozdravljamo okoržnico sv. očeta „Pacem in terris“, ki se zavzema za zaščito narodnih manjšin v svetu. To tem bolj, ker jezikovni predpisi celovškega ordinariata ne upoštevajo jezika družinske molitve in družinskega bogoslužja, v ka-

terem vidimo izraženo tozadevno voljo staršev.“

Slovenska gimnazija v Celovcu ima že vseh osem razredov in je v šolskem letu 1962-63 imela 18 profesorskih moči ter 297 dijakov in dijakinj. Letos v maju in juniju je tudi bila prva matura. Šolsko leto so zaključili z odlično pripravljeno in izredno uspešo akademijo. Sodeloval je mogočni gimnazijski mešani zbor pod vodstvom prof. dr. Cigana, salezijanskega duhovnika-begunca z Rakovnika pri Ljubljani. V zanimivem letnem poročilu o bogatem delu ustanove je tudi temeljita študija dr. Cigana o treh koroških narodnih plesih, ki so jih dijaki gimnazije izvajali na zaključni akademiji in se imenujejo: Prvi rej, Korošec in Matjažev rej.

DRUGOD PO EVROPI

Za 1100-letnico nastopa sv. Cirila in Metoda med Slovani je bil v Salzburgu v Avstriji od 12. do 16. julija 1963 „Kongres slovenske zgodovine v počastitev 1100-letnice prihoda sv. Cirila in Metoda med Slovane“. Pokroviteljstvo nad kongresom je prevzel predsednik avstrijske republike, v častnem predsedstvu je bila cela vrsta škofov in drugih dostojanstvenikov; predsednik kongresa je bil regensburški škof. V pripravljalnem odboru je bil tudi pok. prelat dr. Franc Grivec.

Poleg 88 znanstvenikov iz evropskih slovanskih in neslovanskih narodov ter ZDA in Kanade je na kongresu sodelovala s predavanji tudi vrsta slovenskih znanstvenih delavcev: Dr. Jože Kastelic, dr. Franc Stele, dr. Dragotin Cvetko, dr. Franc Tomšič, dr. Jože Pogачnik, dr. Rudolf Kolarič, prelat dr. Franc Grivec, ki je za kongres pripravil razpravo: Ciril in Metod, apostola vesoljnega edinstva. Sedem predavateljev je bilo zadržanih, med njimi je bil prelat dr. Grivec že med pokojnimi, pa bodo njihova predavanja z drugimi objavljena v kongresnem zborniku.

Tako slovesno je ta jubilej prosla-

vil slovanski in neslovanski, katoliški in nekatoliški znanstveni svet. Sv. slovanska apostola ne pripadata več samo Slovanom in Cerkvi, ampak vsemu svetu, ki sta mu postala simbol življenja narodov v miru in ljubezni.

Tretji .pastoralni tečaj slovenskih duhovnikov v evropskem zamejstvu se je vršil v začetku septembra 1963 pri božjepotni Marijini cerkvi na otoku Barbana v gradeški laguni.

KANADA

Kar tri slovesnosti so bile zadnje nedelje v maju 1963 pri fari Marije Pomagaj v Torontu: farno žegnanje, prvo sv. obhajilo, ki ga ja prejelo 27 otrok, in desetletnica župnije. Konec maja je bil zaključen pouk na tej farni šoli, kjer je dobilo spričevala 162 učencev.

Jože Mejač, C. M., ki je prišel iz Argentine (postojanke slovenskih lazaristov v Lanusu pri Buenos Airesu) v Kanado, je tam 30. januarja 1963 odšel za dušnega pastirja Slovencev v Winnipegu, polmilijonskem mestu sredi Kanade. Ta slovenska skupina šteje okoli 160 družin in kakih 50 samskih oseb. Skoro vsi so povojni begunci in izseljenci. Sredi mesta je novi dušni pastir kupil za ok. 16.000 dol. staro protestantsko cerkev, ki so jo z požrtvovalnim delom in prispevki Slovenci temeljito prenovili. To so izvršili v kakih treh mesecih, ko so mnogi po končani službi večkrat prihajali na delo v cerkev in tam ostajali pozno v noč. Domačini so se čudili slovenski podjetnosti, ko so videli tako hitro in temeljito spremembo na stari cerkvi. Blagoslovitev nove katoliške cerkve je bila velik praznik. Škof je ob blagoslovitvi kar govoril o „čudežu“ Lurške Marije, ki ji je nova cerkev posvečena.

Slovenci v Hamiltonu so v polnem delu za postavitev lastne cerkve. Bo to spominska cerkev na pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana in bo posvečena njegovemu krstnemu patronu sv. Gregoriju Velikemu.

Slovenci v Kanadi so ob zelo veliki udeležbi praznovali v nedeljo 7. julija 1963 1100-letni jubilej prihoda sv. Cirila in Metoda med Slovane. Prireditelj z bogatim programom je bila na Slovenskem letovišču v Torontu. Sv. mašo je imel dr. Alojzij Tomec, slovenski dušni pastir v Hamiltonu. S petjem je nastopil zbor obeh slovenskih župnij v Torontu, z govorom dr. Jože Bernik iz Chicaga, dramatski prizor o tod Turnšek, simbolično vajo in slovan-sv. bratih pri Koelju je napisal dr. Me-ske narodne plesse je izvajala šolska mladina.

ARGENTINA

Ohodohod treh duhovnikov. — Stanko Škrbe, ki je 1962 odšel na obisk v Evropo, je ostal tam in postal župnik na Koroškem blizu Spittala. Tu je bil prej deloval pri slovenskem osrednjem dušnem pastirstvu v Buenos Airesu. — Prof. dr. Ignacij Lenček, profesor slov. semenišča v Adroguéju, ki je bil sredi novembra 1962 odšel v Evropo, se je nastanil v Aachnu kot profesor ženske socialne šole. Njegov naslov: von Coels-str. 177, 5104 Eilendorf, (Aachen), Alemanija. — Jurak Jože, nazadnje dušni pastir Slovencev v San Martinu pri Buenos Airesu, ki je za novo leto 1963 odšel v Evropo, se je vsaj začasno nastanil v Gorici.

Misijonska tombola 1963 je bila, kot skozi zadnja leta, na praznik sv. Treh kraljev v Don Boscovem zavodu v Ramos Mejiji pri Buenos Airesu. Organizirala jo je Slovenska misijonska zveza pod vodstvom Ladislava Lenčka C.M. Je to že dvanajsta tovrstna tombola po našem prihodu v Argentino in je njen dobiček namenjen slovenskim misijonarjem.

Verski list Duhovno življenje je to leto 1963 praznoval svojo tridesetletnico. Slovesno smo praznovali ta jubilej prvo nedeljo v februarju, 3. febr., na običajni prireditvi Duhovnega življenja, ki se zadnja leta vrši ta čas. Prireditev je bila v novi dvorani Slovenske hiše

v Buenos Airesu. Maševal in govoril je direktor Anton Orehar. Osrednja točka popoldanskega slavlja pa je bil govor msgr. Janeza Hladnika, dolgoletnega urednika te revije. V govoru je obujal zanimive spomine iz zgodovine lista. Spomnil se je tudi Jožeta Kastelica, prvega slovenskega izseljenskega duhovnika v Argentini in ustanovitelja Duhovnega življenja. Popoldne je govoril tudi g. nadzornik Aleksander Majhen, ki nam je predstavil naš tisk in njegov pomen. Tudi družabni del z bogatim srečolovom je prijetno potekel.

Duhovne obnove za Veliko noč so bile za Slovence Velikega Buenos Airesa v tehle krajih: Berazategui, Florida, Morón, Ramos Mejía, San Justo, Lanús, San Martín, San José, San Miguel. Slovenskim dušnim pastirjem (direktor Ant. Orehar, dr. Al. Starc, Gregor Mali) so pri tem pomagali še svetnik Al. Košmerlj, dr. Filip Žakelj, Matija Borštnar, župnik Franc Novak, župnik Anton škulj, dr. Fr. Gnidovec.

Velikonočni obredi so med Slovenci v Bs. Airesu bili na dveh krajih: pri osrednjem dušnem pastirstvu v Slovenski hiši v Buenos Airesu in v Slovenski vasi v Lanusu v cerkvi slovenskih lazaristov. Poleg rednih slovenskih dušnih pastirjev so pri vsem pridno pomagali bogoslovci Slovenskega semenišča v Adrogué.

Romanje v Luján je bilo, kot vsako leto, drugo nedeljo v maju, 12. maja 1963. Udeležba je skoro dosegla število 2.000. Posvečeno je bilo letos spominu prihoda sv. Cirila in Metoda na Moravsko, za 1100-letni jubilej tega važnega dogodka. Dopolnasko romarsko pridigo je imel direktor Ant. Orehar, popoldansko pa Ladislav Lenček C.M., ki je govoril o sv. bratih. Med novostmi letošnjega romanja je bilo izredno število narodnih noš, ki jih je bilo čez sto.

18. obletnico slovenskih žrtev v borbi za svobodo v zadnji vojni in proti sužnosti komunizma so Slovenci v Bs. Airesu obhajali v nedeljo 2. junija 1963. Po lepi proslavi v dvorani Slovenske

hiše je bila na istem mestu sv. maša s primernim govorom direktorja Ant. Oreharja in molitvami za mrtve, ob asistenci župnika Gregorija Malija, dr. Starca in slovenskih bogoslovcev.

Procesija sv. Rešnjega tedesa je bila v nedeljo 23. junija 1963 v Don Boscovem zavodu v Ramos Mejiji, kot redno zadnja leta. Sv. mašo je opravil Janko Mernik, ki deluje v tem zavodu. Več duhovnikov je med tem spovedovalo. Prepeval pa je naš osrednji tukajšnji pevski zbor Gallus. Procesijo po sv. maši je vodil direktor Ant. Orehar. Štiri evangelije so peli poleg Jankota Mernika še trije diakoni Slov. semenišča v Adrogué (Langus, Rode, Tomazin).

Desetletnica smrti prelata Odarja, ki je bila v maju, so se Slovenci v Bs. Airesu na nekaterih krajih spominjali s predavanji in sv. mašami za pokoj duše zaslužnega javnega delavca-duhovnika.

Slovenski lazaristi v Lanusu pri Bs. Airesu, ki so pred leti zgradili krasno cerkev Marije Kraljice, grade sedaj novo farno šolo; prvi del zgradbe je krajevni škof iz Lomas de Zamora, mons. Schell, blagoslovil konec maja.

Dr. Alojzij Kukovica S. I. je imel na letošnjem študijskem dnevu SKAD (Slov. kat. akad. društvo) v maju predavanje „o vlogi filozofije“. Dr. Kukovica je duhovni vodja te organizacije akademikov. — Isti je v nedeljo 4. avg. 1963 na zveznem sestanku SFZ (Slov. fant. zveze) fantom govoril o „moralnih problemih slovenskega fanta v Argentini.“

Rojaki v Mendози so letos opravili vsakoletno romanje k lurški Mariji na El Challao pod Andami zadnjo nedeljo v maju, pod vodstvom osrednjega slovenskega dušnega pastirja Ant. Oreharja in svojega dušnega pastirja Jožefa Horna. — Komemoracijo za žrtvami komunistične revolucije so imeli drugo nedeljo v juniju, kjer je njihov dušni pastir imel med sv. mašo globoko zasnovan spominski govor. — Te-

lovo so praznovali s slovesno teoforično procesijo, po slovenskem običaju, ki jo je vodil č. g. Jože Horn.

P. Silvín Eiletz S.I., ki je deloval na jezuitskem kolegiju in univerzi „El Salvador“ v Buenos Airesu, je odšel sredi junija v Nemčijo, kjer bo nadaljeval študij socialnih ved.

Dr. Pavel Krajnik je imel na večeru SKA 15. junija 1963 v Buenos Airesu predavanje „o neresničnih dilemah in resničnem boju za človeka“. — V nedeljo 7. julija 1963 pa je predaval na sestanku SDO (slov. dekl. org.) v Buenos Airesu o sv. Cirilu in Metodju. — Imenovani je trenutno na obisku sorodnikov v USA, kamor je odšel nekako sredi julija.

Ladislav Lenček C. M. je imel v nedeljo 16. junija 1963 na misijonski prireditvi v Carapachayu pri Buenos Airesu ob 16 v društveni dvorani skioptično predavanje pod naslovom: 15 let misijonski zdravnik (o delu misijonskega zdravnika dr. Janeža).

O smrti ljubljanskega nadškofa dr. h. c. Antona Vovka so pisali tudi tukajšnji argentinski časopisi: Nación, Razón in Esquíú.

Štefan Tonkli je predaval 6. julija 1963 v Buenos Airesu na večeru SKA, ki je bil posvečen Beneški Sloveniji ob 100-letnici rojstva voditelja beneških Slovencev Ivana Trinka. Predaval je tudi g. Rudolf Wagner.

Na praznik sv. Cirila in Metoda 7. jul. 1963 je bila v Slovenski kapeli v Bs. Airesu sv. maša v vzhodnem obredu. Daroval jo je dr. Pavel Krajnik, peli pa so bogoslovci Slovenskega semenišča in gojenci škofovega zavoda v Adroguéju.

Uspela Alojzijeva proslava slovenske šolske mladine v Buenos Airesu je bila 14. julija 1963 v dvorani Slovenske hiše.

Dr. Jože Rant je na večeru SKA v Bs. Airesu predaval v soboto 3. avg. 1963 o „problemih krščanske eksistence“ (ob Kremžarjevi knjigi Sivi dnevi).

XI. socialni dan se je vršil v nedeljo 11. avgusta 1963 dopoldne v Slovenski hiši v Buenos Airesu. Obravnaval je odnos izseljencev do svojega naroda in svoje domovine. Za začetek je maševal in imel priložnostni govor direktor Anton Orehar.

Gojenci škofovega zavoda v Adroguéju so pripravili prireditev v čast sv. Cirilu in Metodu za njun letošnji jubilej. Bila je v nedeljo 11. avgusta 1963 v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu ob 16. uri. Označuje ja njen naslov: Naša zgodba. V najlepših in najbolj značilnih odlomkih iz slovenske književnosti so namreč gojenci v umetni besedi, v deklamaciji, pesmi in igri na odru podali versko-kulturno zgodovino našega naroda. Prireditev je vse presenečila in navdušila po svoji vsebini in dovršeni izvedbi. Kaj takega tudi v domovini ni bilo pogosto videti.

Dr. Franček Prijatelj, bivši gojencev Slovenskega semenišča v Argentini, je v juniju na Gregoriani v Rimu promoviral za doktorja bogoslovja. Po končanem študiju je prišel v začetku avgusta na obisk v Argentino, kjer žive njegovi starši. Tu je imel ta čas nekaj predavanj s poročili o položaju in novicah v Evropi: 24. avgusta pri SKAS (slov. kat. akad. starešinstvo) v Slovenski hiši v Bs. Airesu, 28. avgusta prav tam na mesečni konferenci slovenskih duhovnikov. Sredi septembra se bo vrnil v Evropo, kjer bo verjetno nadaljeval v Louvainu nekaj časa s študijem pedagogike.

P. Jože Suštar S. I., bivši gojencev Slovenskega semenišča v Argentini je na praznik Marijinega Vnebovzetja v Buenos Airesu napravil zadnje obljube v svojem redu.

Tradicionalno romanje v Lourdes pri Buenos Airesu se je tudi to leto vršilo prvo nedeljo po Veliki maši, 18. avgusta 1963, z začetkom ob 16. uri popoldne. Romarske pobožnosti, ki so v procesiji, sv. maši in pridigi, je vodil direktor Anton Orehar. Spovedovalo je več duhovnikov. Ljudsko molitev in

petje je vodil diakon Slovenskega semenišča Lovro Tomazin.

Argentinska cerkev ima trenutno 12 nadškofij, 38 škofij in ok. 70 škofov.

Škofov zavod v Adroguéju je prejel novo učilnico, ki jo je tako dolgo in močno pogrešal. Nova zgradba, ki se drži stare, meri nekako 22 krat 10 m. Prostora je za kakih 40 gojencev, ki so bili doslej razdeljeni v tri tesne prostore, pri čemer je trpel red in študij in snaga. Zasedli so gojenci novo učilnico 27. avgusta 1963. O počitnicah ima semenišče namen nadaljevati z grajenjem prvega nadstropja, kjer bo nova, podobno potrebna spalnica. Omogočili so delo številni, po vsem svetu raztrešeni, domači in tuji dobrotniki, ki zaslužijo vso hvaležnost tukajšnje slovenske skupnosti.

France Glavač, župnik na fari Del Socorro pri Quilmesu v bližini Buenos Airesa, je na svoj rojstni dan 30. avgusta 1963 v zaključenem krogu najožjih znancev, nekaterih sorodnikov in stanovskih tovarišev praznoval svojo petdesetletnico. Kot najbližji sosedje so bili od slovenskih duhovnikov povabljeni in so na prijetno slavje tudi prišli vsi profesorji Slovenskega semenišča v Adroguéju.

Mesečni sestanki slov. duhovnikov v velikem Buenos Airesu, ki se redno vrše zadnjo sredo v mesecu v Slovenski hiši, so zadnji čas bili tile: Na sestanku v mesecu juliju nam je govoril g. direktor Anton Orehar o duhovnih vajah p. Lombardi-ja D. J., ki jih pridiga duhovnikom v Buenos Airesu.

V avgustu je imel duhovno misel Janez malenšek, Jezus v Evharistiji in duhovnik. Referat je imel Dr. Franc Prijatelj: Misli ob drugem Vatikanškem koncilu. Jože Guštin je povedal nekaj besed v spomin protikomunističnih žrtev na Grčaricah, Turjaku in Kočevju.

V septembru je imel duhovno misel Jože Škrbec: Duhovnik in samota. — Dr. Branko Razman je govoril i stališču Cerkve do komunizma danes.

Nekaj Slovencev se je naselilo v Venezueli šele pred 10 ali 14 leti. Okrog 430 jih je in so raztreseni po vsej državi. Slovenski duhovniki so tu štirje. — Trampuš Edvard, salezijanec, ki je doma s Koroškega, je tu nad 20 let. — Prsa Martin iz mariborske škofije je župnik v škofiji Calabozo, kakih 150 km od glavnega mesta Carakasa. — Fale Mirko je ravnatelj obsežnega šolskega zavoda Mons. Arias. — Grilec Janez, bivši gojenec slovenskega semenišča v Argentini, je slovenski dušni pastir za Venezuelo. Zadnja dva imenovana sta iz ljubljanske škofije. — Od slovenskih izseljencev je najmočnejša štajerska skupina, tej pa po moči sledijo Primorci, nato Gorenjci, Dolenjci, Notranjci, pa tudi Prekmurci in nekaj. Tako je v malem zastopana v tej deželi vsa Slovenija.

Do prve kulturne in verske povezave te male skupine naših ljudi je prišlo, ko je pred leti mednje prispel slovenski duhovnik Janez Grilec, ki ga je tja poslal pok. škof dr. Gregorij Rožman. Glavna vez med njimi je nedeljska sv. maša v predmestju Caracasa, Caracasu. Imajo tudi svoj verski mesečnik, ki se imenuje Življenje in ga izdaja s sodelavci njihov dušni pastir. Radi pa tudi segajo po revijah, ki jih izdajajo Slovenci drugod po svetu.

kjer se zbere ok. 30 naših ljudi. pa pridejo zaradi lepega petja in molitve zraven tudi domačini. Med sv. mašo je nagovor za Slovence in nekaj tudi za domačine v njihovem jeziku. Oktobrsko in šmarnično pobožnost opravijo kar ob nedeljah v zvezi s sv. mašo. Od časa do časa ima slovenski dušni pastir sv. mašo tudi po nekaterih večjih krajih po deželi, kjer živijo naši rojaki. Imajo tudi velikonočni blagoslov jedi in božično polnočnico. — Socialno in kulturno pa je najvažnejša vez med njimi letno miklavževanje in materinski dan; tega praznujejo drugo nedeljo v maju, ko obhajajo obenem tudi obletnico prve slovenske službe božje v

P. Fortunat Zorman O.F.M., urednik verske revije Ave Maria v Lemonutu, je napisal 44 strani obsegajočo brošuro „Sv. Ciril in Metod“. Knjižica je namenjena v prvi vrsti mladini, ki obiskuje slovenske šole v USA in Kanadi.

Dr. Andrej Farkaš je župnik na fari Sv. Križa v Bridgeportu, ki je 26. maja 1963 praznovala svoj zlati jubilej. Krajevni škof je ob tej priložnosti poudarjal, kako je g. župnik farno dvignil s pomočjo novih slovenskih naseljencev. Prav tako so se ob tej priložnosti g. župniku tudi ti iskreno zahvalili za pomoč. Dr. Farkaš je v teh letih namreč imel ne le lepe dušnopastirske uspehe na svoji fari, ampak je bila bogato blagoslovljena tudi njegova velika socialna delavnost. Mnogim našim ljudem je posredoval vselitev v USA in okoli 500 rojakom je s posredovanjem preskrbel delo v raznih tovarnah, nekaterim preskrbel posojila in stanovanja. Tako so nekateri tudi dosegli gospodarsko zelo lep položaj. — Priznanje za opravljeno delo mu je dala tudi ameriška katoliška revija „Catholic Digest“, ki v letošnji avgustovi številki prinaša zelo simpatičen članek o življenju in delu dr. Farkaša. Članek je napisal jezuit Robert O. Gaudet.

AVSTRALIJA

P. Bernard Ambrožič in Odilo Hajnšek O.F.M., slovenska dušna pastirja v Sydneyju, sta na novem tamkajšnjem pokopališču, ki ga pripravljajo ob Avstralskem spominskem parku, preskrbeli 200 grobov za naše ljudi. Več od teh grobov sta tudi že kupila. Plačati je mogoče vnaprej že tudi stalno oskrbo groba. Tako bomo imeli Slovenci v Sydneyju svoje slovenske žale, ki jim bodo drag kraj in tudi močna vez med njimi. (Podoben načrt imajo tudi Slovenci v Mar del Plati v Argentini, kjer si pripravljajo na tamkajšnjem pokopališču skupno grobnico.)

IZ UREDNIŠTVA

Pričujoča dvojna številka našega glasila ima v resnici obseg le poldruge številke (48 str. namesto 64). Tako nas je utesnil zaradi tiskarskih stroškov konzorcij lista, ker so prve tri številke letošnjega letnika za prav toliko, pol številke prekoračile svoj obseg. Obseg celotnega letnika je tedaj isti kot vedno.

Prejšnja številka ima več velikih napak, ki jih je zagrešil „škrat“ v tiskarni. Najdebelejše so:

Str. 118 zgor. — za uvod k članku manjka odstavek o imenovanju novega škofa.

Str. 122 zgor. — avtor članka je Mirko Gogala (ne Gogola).

Str. 133 sp., 11. vrsta — škof dr. Janez Gnidovec (ne Franc Gnidovec).

Str. 138, 2. stolpec sp., 10. vrsta — Karel Podkubošek (ne Podbukovšek).

Str. 142, 1. stolpec sp., 12. vrsta — prelat dr. Franc Grivec (ne Gnidovec).

Str. 144, 2. stolpec, zgor., 2. vrsta — Jože Kapús (ne Kampus).

DOPISUJTE V NAŠE GLASILO!

Omnes unum hoče biti predvsem tesna vez med slovenskimi duhovniki v zamejstvu. S tem se skladajo tudi želje naročnikov in bralcev, ki prihajajo

od vseh strani in hočejo, naj bi bilo v listu čim več poročil o življenju in delu sobratov, ki delajo med slovenskimi emigranti in za slovenske emigrante, naj so že formalno izseljenski duhovniki ali ne. Dragocena bi bila v našem listu neka taka letna poročila, ki bi pokazala versko-narodno delo in položaj naših ljudi v posameznih izseljenskih skupinah.

Morda bi poročilo v taki ali drugačni obliki — v čemer ste pač svobodni — odgovorilo poleg drugega na tale vprašanja: Velikost sovenske skupine, ki zanjo delate; njen položaj pod versko-moralnim in narodnostnim vidikom; delo slovenskega duhovnika med njimi zadnje leto (versko življenje, kulturno-prosvetno, karitativno-socialno delo...).

Taka poročila bi nas, slovenske duhovnike v zamejstvu, tesno med seboj povezala, nam posredovala dragoceno poznanje naših ljudi v izseljenstvu, kar vsakega od nas živo zanima, obenem pa bi nam služila v nemalo medsebojno pobudo pri našem delu in v našem življenju.

Prosimo vas, da bo priložnosti pripravite za list kaj takega. Že v naprej se vam za tak prispevek iskreno zahvaljujemo, uredništvo sámo, pa tudi v imenu sobratov-bralcev, ki vam bodo hvaležni.

